

L'impacte de les memòries de traducció sobre el text d'arribada:
interferències i trets lingüístics.

Sílvia Vilanova i Subirats
Universitat Rovira i Virgili

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements for the
Diploma of Advanced Studies

PhD program in Translation and Intercultural Studies
Universitat Rovira i Virgili, Spain

Supervisor:

Professor Anthony Pym, Universitat Rovira i Virgili, Tarragona, Spain

2006

Índex

Resum.....	4
Paraules clau.....	4
Revisió de la bibliografia	4
Definicions	10
Introducció	11
1. Presentació de l'experiment pilot	15
1.1. Disseny de l'experiment.	15
1.2. Anàlisi i mètode.	19
2. Hipòtesis	19
3. Recull de dades	20
3.1. Nivell morfosintàctic	21
3.1.1. Anàfora. Pronoms febles i cohesió del discurs	21
3.1.2. Col·locacions forasteres i calcs sintàctics propis de la llengua de partida.....	23
3.1.3. Reproducció d'expressions sintètiques de la llengua de partida ...	25
3.1.4. Marcadors: Omissió d'articles definits i complements de nom ...	26
3.1.5. Ús genuí de verbs en lloc de substantius	28
3.2. Similitud de l'estructura i forma dels texts d'arribada vers els textos de partida.....	29
3.3. Interferències ortotipogràfiques de la llengua de partida en els textos traduïts amb MT	32
3.4. Calcs lèxics	37
3.4.1. Manlleus.....	37
3.5. Aspectes macrotextuals: Explicitació i cohesió	38
3.6. La interferència de les MT sobre el grau d'intervenció del traductor: tècniques de traducció i acostament al text de partida.....	39
3.6.1. Transposicions.....	42
3.6.2. Modulacions	44
3.6.3. Casos d'amplificació i d'economia.....	46
4. Discussió sobre les dades obtingudes.....	48
5. Aspectes que cal millorar i desenvolupament futur de la investigació	51
6. Conclusions.....	54

7. Referències bibliogràfiques.....	57
8. Annex 1.....	61
8.1. Relació de tècniques de traducció extretes de les traduccions realitzades sense MT.....	61
8.2. Relació de tècniques de traducció extretes de les traduccions realitzades amb MT.....	70
9. Annex 2.....	78
9.1. Relació de trets/interferències detectades en els textos de partida i en els textos d'arribada.....	78

Resum

Cada cop més, l'ús de les noves tecnologies esdevé un factor imprescindible perquè els traductors puguin competir dins del mercat de la traducció professional. Les tendències actuals dins d'aquest mercat magnifiquen els avantatges de les eines de traducció assistida. En el cas de les memòries de traducció (MT), els avantatges se centren majoritàriament en factors externs com poden ser l'economia de temps, la reducció de costos i el reaprofitament del llenguatge. No obstant això, dels efectes que les noves tecnologies poden exercir a nivell lingüístic, no se'n parla. En aquest projecte, s'analitza si l'ús de les MT afecta al nivell lingüístic del text d'arribada. Es presenta un experiment pilot, arran del qual s'ofereixen resultats que demostren que en els textos traduïts amb MT sembla haver-hi unes regularitats quant a certs trets lingüístics i unes interferències per part del text de partida que no es detecten en els mateixos textos traduïts sense MT.

Paraules clau

Memòries de traducció, unitat de traducció, interferència lingüística, morfosintaxi, calc lèxic, ortotipografia, tècniques de traducció

Revisió de la bibliografia

La importància de les noves tecnologies per a la indústria de la traducció és evident, és per això que existeixen diverses obres i articles enfocats a enumerar quines memòries de traducció es poden trobar al mercat i a explicar com funcionen. Abaitua (2001) assenyalava que les memòries de traducció són una tecnologia alternativa a la traducció de base semàntica i que provenen d'una proposta de Nagao (1984), anomenada traducció "per exemples". Aquesta proposta consisteix en l'alineació d'oracions en textos paral·lels: com s'ha traduït un fragment del text de partida en el text d'arribada a fi d'utilitzar-lo com exemple per a escollir-lo després en la traducció d'altres textos. Aquest concepte bàsic sobre el qual es fonamenten les memòries de traducció implica ja una seqüència de cadenes de caràcters on no hi intervé en cap moment la part

lingüística. En obres més actuals, autors com ara Austerlühl (2001) o Esselink (2002) expliquen de forma concisa i clara el funcionament de les MT i enumeren un seguit d'avantatges i desavantatges d'aquestes eines. Quant als avantatges, Austerlühl (2001: 140), destaca l'augment de productivitat dels traductors, l'eliminació de tasques de traducció repetitives i la consistència terminològica que es guanya amb el reciclatge i l'ús d'altres traduccions fetes amb anterioritat. Com a desavantatges, només fa referència al risc que es corre de cometre errors si les bases de dades no s'actualitzen tot sovint. Assenyala que de vegades els traductors deixen de banda aquesta tasca perquè els paguen menys per les anomenades "fuzzy matches", que són les cadenes de texts similars però no exactes que existeixen en la base de dades, així com per les coincidències exactes ("exact matches"). D'altra banda, Esselink (2002: 367) també esmenta els mateixos punts que Austerlühl; no obstant això, l'autor afegeix com a avantatge que diferents traductors puguin treballar en un mateix projecte per accelerar el ritme de producció. A més afirma que la consistència de la traducció queda garantida perquè les memòries de traducció es troben connectades. Cal tenir en compte però que aquest darrer suposat avantatge també presenta un risc més elevat d'errors perquè la intervenció de diferents traductors també exigeix que hi hagi més varietat d'estils i més atenció per actualitzar i corregir possibles errors en les bases de dades interconnectades. Quant als desavantatges (ibid: 367), s'esmenta que moltes MT no permeten veure el format i la disposició del text final durant el procés de traducció; poden sorgir problemes amb els filtres i que no reconguin les versions noves dels formats dels fitxers; de vegades s'ha de perdre temps preparant els documents originals per poder utilitzar les MT durant la seva traducció...A més, cal destacar un dels desavantatges que l'autor enumera i que pot interferir a nivell textual en el resultat final. Esselink assenyala que els traductors no tenen l'oportunitat de fer canvis en l'estructura del text en general, és a dir, no poden canviar la seqüència de les frases dins d'un paràgraf encara que pugui beneficiar a la qualitat de la traducció i a la recepció del text en la cultura d'arribada.

En resum, sembla que hi ha un acord força generalitzat quant a l'estalvi de temps i costos que les MT generen. Tanmateix, l'estudi de Lynn Webb (1998) és un dels pocs estudis quantificats que existeixen per provar aquesta afirmació. L'autora quantifica en temps i costos l'estalvi que aconsegueixen tant els clients (ibid: 20-30), com les agències de traducció (ibid: 32,34) i els traductors autònoms (ibid:37)

Pel que fa al llenguatge i a la qualitat que s'assoleix amb les MT, en la majoria d'obres, articles i casos pràctics que hi ha sobre aquest tipus de programari, es destaca bàsicament la coherència terminològica. No hi ha gaires estudis pregons sobre aspectes relatius a la qualitat del text en la mateixa quantitat que n'hi ha sobre el funcionament de les memòries i els seus avantatges pel que fa a factors externs a la qualitat del text. Els articles, estudis o obres que existeixen sobre les MT i la qualitat dels textos d'arribada tracten diferents variables que exerceixen o poden exercir algun efecte sobre el procés de traducció i el procés cognitiu del traductor i la traducció final. Aquests aspectes que es mesuren o es tenen en compte van des de la segmentació tradicional basada en frases i el reciclatge o reaprofitament d'aquests segments, fins a la visualització de cada programa en pantalla. A més a més, es parla de l'efecte que tenen les MT sobre la creativitat o la capacitat de decisió dels traductors.

Dragsted (2004) estudia com afecta el tipus de segmentació propi de les MT al traductor i al procés de traducció. Les dues línies principals d'investigació que configuren l'estudi són d'una banda, l'efecte que exerceix la integració de les MT en el procés de traducció i que té com a causa probable les diferències entre la manera amb què els traductors segmenten el text i el tipus de segmentació (basada en frases) que duen a terme les MT. D'altra banda, també es vol demostrar que les MT es poden millorar si el centre d'atenció s'allunya de la frase. Dragsted (2004:7) proposa que s'utilitzin i es recuperin segments que es troben per sota del nivell de la frase; ja que aquests segments encaixen millor amb els segments cognitius que processen els traductors (ibid: 91). Dins de la primera línia d'investigació, una de les conclusions que l'autora n'extreu és que la interacció que existeix entre el traductor i l'ordinador en un sistema de MT és probable que afecti al procés de traducció. Per arribar a aquesta conclusió una de les hipòtesis que prova de forma empírica és que la segmentació en frases del sistema de les MT fa que quan els traductors professionals les utilitzen se centrin sobretot en les frases i que per això s'acostumin a no canviar l'estructura de frases del text de partida quan tradueixen i s'aturin més al final de cada frase -amb més freqüència del que sol ser normal- (ibid: 222-224). Quant a la segona línia d'investigació, l'autora conclou que l'optimització de les MT depèn de la combinació i incorporació dels següents elements: la segmentació en paràgrafs sencers, un parser (processador o analitzador) sintàctic flexible, un de morfològic, tècniques d'equivalències basades en diccionaris i un sistema d'aprenentatge per resoldre les

ambigüitats basat en l'ús d'estadístiques extretes de la informació que s'hagi emmagatzemat prèviament en la MT (ibid: 273).

Dins d'aquesta línia d'autors que aborden la influència de les MT sobre el procés de traducció i el producte final, cal destacar a Bowker (2005), un dels pocs autors que s'han dedicat a analitzar descriptivament i quantitativament la qualitat de les traduccions fetes amb MT. L'autora du a terme un petit experiment amb alumnes de traducció per analitzar l'efecte que tenen les MT sobre la rapidesa amb què es tradueix i la qualitat que assoleix la traducció final. Bowker conclou que es tradueix més ràpid amb MT que sense MT, però que en el primer cas es veu minvada la consistència quant a les construccions de les frases, així com la coherència estilística del text en general. A causa del reaprofitament de la base de dades de la memòria de traducció, els traductors tendeixen a ser menys crítics i a acceptar els segments amb una coincidència d'un 100% sense tenir en compte si el reaprofitament del segment es correcte o no dins del text que es tradueix. Arran d'aquests resultats, es fa palesa una certa confiança cega en les memòries de traducció per part dels traductors, ja que deixen part de la qualitat de la seva feina en mans d'una xifra d'equivalència que ve donada per una màquina. Bédard (2000) és força crític amb aquest concepte de reaprofitar segments basats en frases individuals i defineix com “una amanida de frases” el resultat que se'n pot derivar d'aquest sistema si es porta a l'extrem i s'afegeix a aquesta tendència més crítica de la idea d'automatització que es deriva de l'ús de les MT. L'autor afirma que “Automating the translation process, in whatever form, causes the onlooker to lean toward a simplistic view of the task.” També Biau i Pym (2006) parlen sobre la manca de poder o de decisió amb què s'enfronten els traductors. Normalment, quan els traductors reben una base de dades d'una memòria de traducció ja queda sobreentès que han de respectar la terminologia així com la fraseologia dels segments traduïts que conté la base de dades. No han d'agafar el text i traduir-lo segons el seus criteris pel que fa a la terminologia i a l'estil general.

Aquest concepte d'automatització de la feina i ensems del pensament del traductor es pot incloure dins del fenomen que Pym (2002) qualifica com “deshumanització” del discurs (encara que se centri més aviat en el context de la localització). Per exemple, una de les conseqüències del reciclatge de frases és que els traductors no esdevenen una altra cosa que “repetidors” d'allò que ja ha estat “repetit” (ibid: 2002).

També hi ha altres autors que estudien l'efecte que poden tenir les diferents interfícies de traducció sobre el procés de traducció i el text traduït. Quant a la relació entre la interfície dels diferents programes de memòries de traducció i el procés de traducció, Biau i Pym (2003:3) remarquen que la disposició de la informació en pantalla, no suposa només un problema estètic sinó que pot ser també psicològic, atès que deu influir en els processos mentals del traductor. Biau (2005) analitza factors com ara el temps de producció i se centra més en l'impacte sobre els textos hipermèdia, però també analitza la influència de les interfícies sobre la qualitat de les traduccions finals. L'experiment pilot que du a terme compara traduccions de pàgines web fetes en un entorn WYISWYG i en un entorn on només hi són les paraules sense els altres elements no verbals que conté el document original. L'acrònim WYISWYG equival en anglès a "What You See Is What You Get" (el que veus és el que obtens) i dins del procés de traducció, un entorn WYISWYG indica que tots els elements que el traductor veu durant el procés de traducció es corresponen amb el resultat final que obtindrà, ja sigui imprès o en pantalla. La hipòtesi general de l'estudi (ibid: 40) és que un entorn WYISWYG facilita la traducció dels textos hipermèdia més que no pas la que es fa només amb els elements verbals o les paraules. Altres hipòtesis més específiques són: que es tradueix més ràpid si l'entorn és WYISWYG i no pas només basat en les paraules i que quan es tradueix en un entorn on no veus tots els elements no verbals, es cometien més errors que no pas en un entorn WYISWYG. Pel que fa a la qüestió de la velocitat de traducció en un entorn WYISWYG i un que no ho sigui, Biau (2005:78) conclou que no es pot demostrar quina opció és millor al 100%. No obstant això, la tendència detectada és que és triga un xic més quan es tradueix en un entorn basat només en els elements textuais que no pas quan es fa amb tots els elements verbals i no verbals del text de partida. L'autor assenyala que els elements no verbals d'un text són crucials per entendre'l i traduir-lo. D'altra banda, a partir dels resultats comparatius que extreu pel que fa al temps de producció i a la qualitat de les traduccions, així com de les opinions dels traductors que participen en l'experiment, afirma que poder visualitzar el text en el que ha de ser el seu format final contribueix a que els textos continguin menys errors. Un entorn basat només en paraules i a més a més segmentat no deixa veure en pantalla la distribució general dels textos de partida i els d'arribada i aquest fet afecta negativament la forma de treballar del traductor. Arran d'aquest fet, quan hom tradueix sense

veure tots els elements del text de partida s'arrisca a cometre més errors en el text d'arribada.

Malgrat que l'estudi de Biau se centra en un tipus específic de text, l'hipermèdia, es possible observar una relació clara de la importància que tenen les interfícies de les eines TAO (traducció assistida per ordinador) en el resultat final de les traduccions. És important tenir en compte l'impacte que poden exercir no només en factors externs com ara la productivitat sinó també en factors lligats a la qualitat del text, com per exemple en l'adaptació de l'estructura del text que sigui més adient per a la llengua d'arribada.

Gow (2003), explora altres aspectes relatius als enfocaments per a la recerca i recuperació d'informació en les memòries de traducció. Un és l'enfocament més tradicional que consisteix en la segmentació en frases de les memòries. L'altre és un enfocament més actual però menys desenvolupat, que consisteix en aparellar i emmagatzemar textos de partida i d'arribada complets en la base de dades i després identificar cadenes de caràcters que siguin iguals independentment de la mida que tinguin. En la segmentació per frases, l'ordre de les frases no és important per tal de recuperar després la informació de la base de dades, en canvi, en l'emmagatzematge de textos de partida i d'arribada sí que n'és. En el seu estudi també esmenta la qüestió relativa a la qualitat que s'obté de l'ús de les memòries de traducció amb la segmentació frase per frase. Gow (2003: 26) esmenta a Heyn (1998), qui recorda que les memòries de traducció poden influir en la forma amb què els traductors estructuren i formulen els textos i assenyalava que l'estil final és més tècnic i de vegades, més difícil de llegir.

Finalment, cal destacar que durant aquest projecte d'investigació es fa una revisió de l'obra de Vinay&Darbelnet (1995) sobre estilística comparada de l'anglès i el francès. Vinay&Darbelnet distingeixen entre el mètode de traducció directe i l'oblic (ibid:31). En el directe, es tendeix a reproduir de forma literal el text de partida mentre que en l'oblic el traductor s'hi allunya més i ha d'aplicar-hi una sèrie de tècniques més "creatives" per poder transferir-lo de forma natural i adequada a la llengua d'arribada. A cada mètode li corresponen un conjunt de tècniques: dins el directe s'inclouen els préstecs, els calcs i la traducció literal i dins l'oblic es troben la transposició, la modulació, l'equivalència i l'adaptació. Al mateix temps, els autors distingeixen entre els mètodes que són facultatius i obligatoris. En el cas de les modulacions o transposicions obligatòries, els traductors empren amb llibertat aquest tècnica en concret perquè posseeixen un bon coneixement de les dues llengües de treball, saben que el mètode s'utilitza tot sovint en la llengua d'arribada, que gaudeix d'una acceptació

generalitzada en la cultura meta i que a més a més poden confirmar aquesta preferència mitjançant els diccionaris o les gramàtiques (ibid:37). En canvi, en el cas de les facultatives, la preferència per la tècnica escollida no ve determinada per la seva freqüència d'ús o pel seu caràcter normatiu. A fi d'il·lustrar-ho de manera senzilla, els autors expliquen que, per exemple, el resultat d'utilitzar una modulació facultativa hauria de tenir com a conseqüència una reacció d'aprovació com ara: "Sí, així és tot just com se diria" per part del lector meta. En aquest segon cas, el traductor té la facultat d'escollir l'opció que més s'adiu al text d'arribada i demostra un major grau d'intervenció. Encara que en aquest projecte no s'analitzen a fons les tècniques emprades en les traduccions; es recorre a la terminologia encunyada per Vinay&Darbelnet amb dos objectius: d'una banda, unificar la terminologia d'algun dels trets detectats en l'anàlisi comparativa de les traduccions fetes amb MT i sense MT dels textos originals; de l'altra, l'ús d'un major nombre de tècniques facultatives pròpies del mètode oblic contribueix a poder mesurar de forma quantitativa el nivell d'intervenció de les MT en el procés de traducció mitjançant l'ús més elevat o menys elevats de tècniques facultatives per part del traductor.

Definicions

Calc lèxic: El calc lèxic agafa el significat d'una paraula i l'imita, a més a més també agafa el significant

Calc sintàctic: Aquell segment que imita la construcció que presenta una llengua estrangera

Manlleu: Element lingüístic, sovint lèxic, que passa d'una llengua a una altra i s'hi integra

Memòria de traducció: Base de dades on s'emmagatzemen textos traduïts i els textos originals corresponents en forma d'unitats de traducció o segments. La majoria de les unitats de traducció solen ser frases, tot i que també poden ser-ho elements més reduïts, com ara elements d'una llista, els botons d'un quadre de diàleg, etc. El traductor pot buscar una frase o la unitat de traducció que ha de traduir en una llengua dins de la

memòria de traducció i fer que li aparegui en pantalla la frase o les frases iguals o similars que han estat traduïdes en una altra llengua i que es troben emmagatzemades en la base de dades. Les frases poden coincidir en la seva totalitat o poden ser aproximacions acompanyades d'un percentatge que marca el grau de proximitat a la llengua de partida.

Modulació: Tècnica de traducció que consisteix en canviar un punt de vista, una perspectiva i tot sovint una categoria de pensament.

Segment: Una unitat de text predefinida que es pot alinear amb la seva traducció corresponent. La unitat bàsica de segmentació sol ser una frase, no obstant això, hi ha altres unitats que es poden definir com segments, per exemple: titulars, elements d'una llista, cel·les d'una taula o paràgrafs

Transposició: tècnica de traducció mitjançant la qual un terme del text de partida es tradueix per un altre que pertany a una categoria gramatical diferent.

Unitat de traducció: Unitat de la llengua o del text de partida amb què treballa el traductor durant el procés de traducció.

Introducció

Atès que amb MT el traductor pot escollir si vol recuperar el segment per al qual el programa li dona un percentatge de coincidència amb un segment que ja té traduït a la base dades, o també si el vol modificar o afegir-ne un de nou, sembla que tingui el control sobre el procés de traducció, a diferència del que succeeix amb la traducció automàtica. Tanmateix, la qüestió que es planteja és, si en realitat, qui controla al traductor és tot allò que envolta a la memòria de traducció: la interfície de traducció amb la visualització fragmentada, la segmentació tradicional per frases que pot interferir en els processos mentals dels traductors, el concepte de rendibilitat i rapidesa que s'associa al fet d'utilitzar aquests programes, la manca de llibertat a l'hora de formular les frases perquè s'han de poder reaprofitar després per a altres textos, la flexibilitat del sistema que és inferior a la dels processadors de textos, i que pot ser una raó per la qual

el nombre de revisions que fan els traductors sobre el text d'arribada és menor (Webb 1992:50), així com altres factors.

El mateix concepte de segmentació i d'emmagatzematge de segments reaprofitables confereix una visió instrumental al llenguatge, tal com ho presenta Chau (1984) quan parla de la visió científica de la traducció, des de la qual la traducció es veu com un objecte. És com parlar d'un procés d'expulsió d'allò que hi ha dintre d'un contenidor. I la forma en que es presenta aquest contingut es pot definir com fragmentada, atès que, en certa manera, la unitat de traducció ve "imposada".

Pel que fa a la segmentació, cal fer esment que la unitat bàsica de traducció en les MT és el segment. Un segment de traducció sol ser una frase, una cadena de paraules delimitada per un signe de puntuació (un punt i a part, un punt i seguit, un signe d'interrogació o exclamació, etc.), tot i que també de vegades pot ser més petit o més gran, com per exemple un paràgraf.

La unitat de traducció és un concepte que s'ha tractat vastament dins de la disciplina dels estudis de traducció. Tanmateix, no s'ha arribat a un consens ampli per definir l'aspecte clau del concepte: la seva extensió. La unitat de traducció s'identifica amb la unitat de la llengua o del text de partida amb què treballa el traductor durant el procés de traducció (Nord 1998). La dificultat rau, doncs, en el fet que el seu significat està regit per processos mentals que pertanyen al procés cognitiu del traductor i el sentit que pugui tenir depèn d'una decisió de tipus psicològic. Hi ha diferents autors amb posicions varies sobre allò que cal considerar com a unitat de traducció. D'acord amb l'estructura que en fa Dragsted (2004), es distingeixen tres grups. Un grup (Vinay i Darbelnet, Cadfort, Newmark, Barkhudarov, Sager) que considera la unitat de traducció un element flexible per sota del nivell de la frase, és a dir, que pot anar des del morfema fins a la frase. La unitat però mai pot ésser el text complet. Per a un altre grup d'estudiosos (Bell, Hewson i Martin, Lou, Zhou), la unitat bàsica de traducció és la frase o l'oració. Emfasitzen el fet que els elements que intervenen en una frase o oració no es poden entendre de forma aïllada. Finalment, un darrer grup (Nida, Bassnett-McGuire) que veuen la unitat de traducció en una dimensió més àmplia, la unitat és un segment de text més ampli que va des del paràgraf fins al text complet. Aquest grup coincideix en destacar que l'estructura i l'estil de tot el text són més importants que no pas el contingut de les paraules i les frases individuals. Nord (1998: 65) engloba totes aquestes posicions dins de diferents enfocaments: lingüístics, pragmlingüístics, lingüístico-textuals, hermenèutics, psicolingüístics, semiòtics. L'autora, per la seva

banda, presenta les unitats de traducció funcionals. A diferència dels autors que defineixen les unitat línia i seqüencials, l'autora proposa unitats verticals que es poden establir entre diferents elements lingüístics amb la mateixa funció comunicativa, mitjançant la lectura general que es fa del text de partida que cal traduir.

Hi ha un desacord clar a l'hora de delimitar la unitat de traducció, tot i que la majoria d'estudiosos estan d'acord a l'hora de veure la traducció com un "procés holístic" (Dragsted 2004:23). Tanmateix, en les memòries de traducció, el concepte d'holisme es queda a meitat camí. Atesa la manera amb què funciona el sistema d'una memòria de traducció i el concepte de reaprofitament, la fragmentació del text en segments basat en frases és obvia (sobretot en els projectes a gran escala on es recorre a l'autoria múltiple per realitzar un mateix projecte de traducció). És rellevant destacar la importància de la unitat de traducció en aquest estudi sobre l'impacte i les interferències de les MT sobre el text i la llengua d'arribada perquè d'una banda, enfocaments més complexos, com el funcionalista que parla d'unitats de traducció verticals, semblen més difícils d'adoptar amb una interfície com la de les MT que per defecte potencia la fragmentació lineal del text de partida (en frases, cadenes de paraules delimitades per un signe de puntuació...), i no en conjunt. Cal tenir en compte el fet que els traductors poden veure influïda —ja sigui conscient o inconscientment— la seva percepció o enfocament d'allò que consideren unitat de traducció a causa de la segmentació amb què solen treballar els sistemes de les MT. La segmentació de les MT és mecànica i el traductor pot modificar-la per adaptar-la a la traducció que en farà en la seva llengua d'arribada. No obstant això, tal com indica Dragsted en el seu estudi (2004: 224), algunes de les raons per les quals els traductors professionals accepten la segmentació que ve donada per les MT són "raons de tipus tècnic". Els traductors addueixen que no s'allunyen de la segmentació que marquen les MT i que imiten la del text de partida perquè resulta incòmode i es perd temps havent de canviar l'estructura de la frase del text de partida de forma manual mitjançant un menú desplegable on cal indicar-li si es vol reduir o ampliar el segment. Una altra raó és que aquests canvis estructurals (per exemple, quan es combinen dues frases) no es poden aplicar si es torna a obrir la unitat de traducció, i és un acció que encara complica més el procés.

Aquesta "assimilació" de la segmentació que ve donada pels sistemes de les MT pot afectar al resultat de la traducció final. Els traductors prenen com a unitat de traducció els segments mecànics marcats per les MT i cal analitzar si aquesta interferència en el seu concepte mental de la unitat sobre la que han de treballar també

es converteix en una interferència en el text d'arribada. Sobretot, tal com s'ha esmentat, pel que fa a la capacitat de decidir si fora millor allunyar-se més o menys de l'estructura del text de partida per tal d'adaptar-se a l'estil que seria més propi de la llengua d'arribada.

D'altra banda, el concepte de reaprofitament -un dels avantatges principals de les MT- ens porta a assumir que el traductor actua més aviat com un “reproductor” d'una sèrie de seqüències o un “escriptor de frases” (Bedard, 2001) que no pas com un creador de tot un text.

Conceptes com ara l'automatització del procés de traducció o la deshumanització del discurs (Pym 2002) naixen de tot allò que envolta a les MT i s'estenen cap als diversos components que configuren el resultat final: la traducció o el text d'arribada.

Arran d'aquestes reflexions i dels estudis existents sobre els factors que estan lligats a l'ús de les MT i que poden afectar al resultat final de la traducció, aquest projecte vol encetar una línia d'investigació per demostrar en una etapa inicial, l'impacte que les MT exerceixen a nivell lingüístic sobre el text traduït i com es manifesta aquest impacte en l'adequació a les convencions lingüístiques de la cultura d'arribada.

Si ens remetem als enfocaments actuals del procés de traducció, la importància de l'*skopos* d'una traducció assoleix un alt nivell i implícitament sembla que concentrar-se en la precisió en l'ús del llenguatge no sigui tan transcendental. Es propugnen els objectius funcionals com a bases de la formació del traductor. No obstant això, l'adequació i l'adaptació lingüística a la cultura d'arribada és un dels components necessaris que calen per garantir la qualitat del producte final, la traducció (Nord, 2001:78).

Quant a la importància dels aspectes i les subtilitats culturals propis de la llengua d'arribada, cal puntualitzar que els textos més apropiats per traduir amb memòries de traducció són els més neutrals. Així doncs, podríem dir que les traduccions dels textos de partida fetes amb l'ajut de les MT se centren en els aspectes que tenen més a veure amb la vessant superficial de la traducció: l'ordre i estructura del text així com les estructures sintàctiques, morfològiques, lèxiques i ortotipogràfiques que són naturals per al lector de la llengua meta.

En un article sobre les MT i el seu ensenyament a la universitat, Arrouart (2003) ens recorda que el fet d'emprar les MT no augmenta en cap sentit les competències lingüístiques del traductor. En l'article original, utilitza el terme “langagier” en lloc de

“traducteur” perquè explica que tot i que l'article se centra sobretot en els traductors, considera que tot traductor és també a la vegada un terminòleg i un escriptor. Ens trobem amb un programari que, tot i que contempla les qüestions ortogràfiques, obvia l'anàlisi lingüística. Un aspecte que ha d'influir el procés de traducció i s'ha de reflectir en la traducció final, juntament amb els altres factors esmentats al bell inici d'aquesta introducció.

L'estudi que es presenta en el següent capítol vol analitzar de forma empírica, mitjançant un experiment pilot, com aquest domini implícit de les MT afecta a la reexpressió en català del text de partida (en anglès). Aquesta afirmació es vol demostrar mitjançant el grau d'interferència lingüística que es produeix i els trets lingüístics i estructurals específics que es detecten en la traducció final.

1. Presentació de l'experiment pilot

L'experiment pilot per provar de forma empírica l'impacte a nivell lingüístic que exerceixen les MT sobre les traduccions, és de caràcter descriptiu, atès que es comparen traduccions fetes amb l'ajuda de MT i d'altres sense MT a partir d'un mateix text de partida. La part descriptiva té com objectiu respondre les preguntes generals següents: Hi ha una pauta de diferències lingüístiques específiques i marcades en els textos traduïts amb MT respecte als traduïts sense MT? Quines són les característiques que detectem en els textos traduïts amb MT properes a un model foraster de la llengua d'arribada? Podem parlar de diferències fefaents o visibles entre els textos traduïts amb MT i sense MT, que els lectors de la llengua d'arribada puguin observar o detectar?

1.1 Disseny de l'experiment

L'experiment inclou tres textos escrits en anglès i les seves respectives traduccions al català fetes amb MT i sense MT. Es fa una anàlisi contrastiva entre les dues traduccions de cada text i es comparen els textos traduïts amb MT i els homòlegs traduïts sense MT. Arran de les diferències observades entre ells, l'objectiu és obtenir trets regulars a nivell micro-lingüístic i estructural que es puguin relacionar amb les hipòtesis formulades sobre la base de les interferències potencials sobre la llengua d'arribada que es deriven

de l'ús de les MT. A banda de les hipòtesis generals també es presenten, si s'escau, altres subhipòtesis que són incloses dins de les generals.

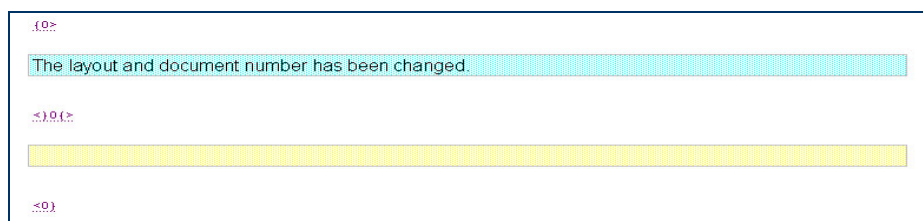
En l'estudi, hi han participat 3 traductors nadius catalans que fa més de 4 anys que són en el món de la traducció professional i que tenen més de dos anys d'experiència en l'ús de MT. Hi ha dues traductores que treballen pel seu compte i un traductor que forma part de la plantilla d'una empresa de localització de programari. Se'ls va demanar que tornessin a traduir un text de l'anglès al català que fes més de dos anys que l'haguessin traduït amb MT. Aquest espai de temps havia estat dictat a propòsit per assegurar-nos que no quedessin estructures i altres aspectes de la primera traducció feta amb MT subjacents en la ment dels traductors. No obstant això, ens hem trobat amb un petit escull inicial pel fet que d'una banda, ens ha costat trobar traductors que disposessin de traduccions al català fetes amb MT fa més de dos anys. La major part de les traduccions que tenien fetes amb eines de traducció assistida per ordinador eren a l'espanyol. Per això, només el traductor que treballa per a una empresa de localització ens ha pogut oferir un text traduït fa quatre anys. Les altres dues traductores, han treballat sobre uns textos que van ser traduïts fa un any i escaig. Els textos pertanyen a diferents gèneres. Tot i que hagués estat adequat poder disposar de 3 grups diferents de traduccions del mateix gènere perquè no interferís la variable del tipus de text, en aquest cas també creiem que la varietat de gèneres pot contribuir a refermar les possibles pautes o regularitats que pensem que poden esdevenir-se pel fet de traduir amb MT. Si hi ha un mateix tret diferenciador lingüístic que es repeteix en els tres grups de textos aleshores es fa palès que no hi intervé la variable del tipus de text que es tradueix, ja sigui una introducció d'un programa o un mòdul d'un curs de formació de normes de certificació de la qualitat. La primera part d'aquesta anàlisi dels textos es fa a nivell microestructural, és a dir, es destaquen sobretot trets lingüístics específics que s'han detectat en les traduccions fetes amb MT, amb més o menys representativitat.

Els tres textos traduïts que es comparen tracten sobre: les instruccions de preinstal·lació d'un sistema operatiu, el procés de designació d'un equip d'auditors (forma part d'una sèrie de manuals amb contingut similar d'un curs de normes de certificació de qualitat) i una presentació d'un curs de formació adreçat a metges generalistes. Cada text té una extensió d'unes 1000 paraules. A l'hora d'escollir l'extensió dels textos s'ha tingut en compte d'una banda, que la traducció fos suficientment llarga com per poder fer un buidatge de trets identificatius de la

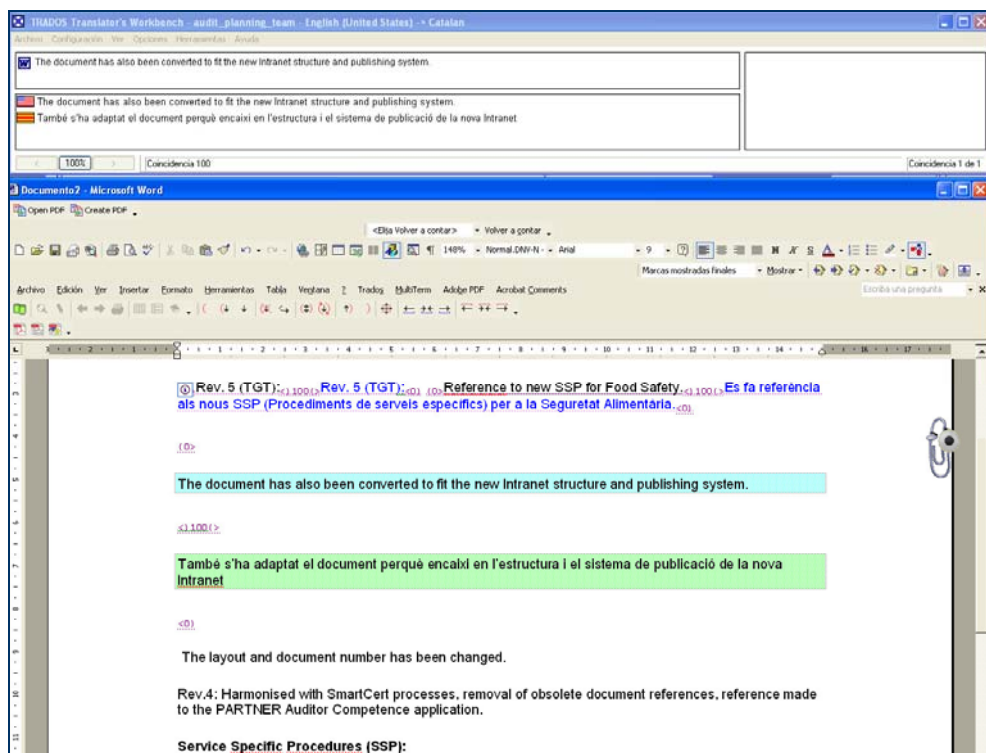
interferència lingüística potencial entre el text de partida i el text d'arribada. De l'altra, s'ha tingut en compte que els traductors que participaven en l'experiment ho feien sense obtenir cap mena de retribució econòmica, per la qual cosa 1000 paraules del seu temps constitueixen ja al voltant d'un 35% de la seva jornada laboral. El percentatge està calculat sobre un ritme de traducció de 3000 paraules al dia en una jornada de vuit hores, atès que el ritme actual es troba –sense eines TAO i en textos de caràcter general– entre les 2500-3000 paraules per dia. Aquesta xifra es pot trobar en fòrums i articles en línia com ara a la pàgina web <http://www.thefreelancetranslator.polartext.com/art5.htm>. A més a més, no es va demanar cap data de lliurament concreta. La mitjana de temps que van trigar des del moment en què se'ls va demanar se situa al voltant d'uns 5 dies.

En aquest experiment, el programa i la versió que han fet servir tots tres traductors per fer les seves traduccions amb MT és el Trados Workbench 6.5 Freelance. Tanmateix, cal esmentar que inicialment no vam demanar com a requisit que tots els traductors fessin servir el mateix programa de traducció, atès que en aquesta primera part del projecte no contemplem la variable de la visualització del text en pantalla en funció de la MT que es faci servir (DejaVú, Transit, Trados,...). Existeixen diferents tipus de MT en el mercat i el text que cal traduir es visualitza de forma diferent en cada programa. En el cas del programa Trados, el segment amb la frase en la llengua de partida es mostra en pantalla dins d'un quadre d'un color i a sota, es mostra un quadre buit en un altre color que és on va la traducció d'aquesta frase en la llengua d'arribada. En el cas d'altres programes, com és el cas del DejaVú, la pantalla apareix dividida en dues columnes i en cada columna hi ha el text de partida i el d'arribada respectivament. Els segments o unitats de traducció es troben doncs aparellats de forma vertical. A continuació es mostren dos exemples (vegeu l'imatge 1 i la 2) de la interfície de traducció del Trados Workbench:

Imatge 1. Interfície del Trados Workbench

Imatge 2. Interfície del Trados Workbench

Tal com s'ha esmentat en la revisió de la bibliografia, autors com ara Biau (2005) han analitzat la influència que poden tenir les diferències de visualització en pantalla dels textos en la qualitat de les traduccions i en altres variables com ara el temps de producció. Es ben probable que per explicar algunes de les observacions o hipòtesis que es presenten en aquest estudi caldria introduir-hi aquestes variables, així com altres, per exemple, el gènere del text. Tanmateix, ara només ens centrarem en analitzar si s'observen trets característics diferenciadors en les traduccions fetes amb MT i si es poden confirmar o rebutjar les hipòtesis plantejades, sense arribar a aprofundir en les causes subjacents.

1.2. Anàlisi i mètode

S'ha realitzat una anàlisi contrastiva de cada parell de traduccions fetes sense i amb TM corresponents a cada text de partida. En primer lloc, s'han llegit les traduccions fetes amb MT i s'han assenyalat els fragments amb les construccions sintàctiques, els termes o altres trets lingüístics que hem detectat com a forasters o no tan propis de la llengua d'arribada (Annex 2). A continuació s'ha observat si les traduccions equivalents que s'havien fet sense MT també mostraven aquests trets diferenciadors. L'objectiu era destacar si en aquestes darreres traduccions, es detectaven característiques de tipus

lingüístic similars a les que s'havien observat en els textos traduïts amb MT o, si aquest no era el cas, quina era la solució que s'havia emprat. A continuació s'ha fet una extracció paral·lela dels fragments de les traduccions fetes amb MT i sense MT i s'han definit les diferències lingüístiques que s'observaven en els dos grups de traduccions.

La variable principal que s'analitza en aquest projecte és la literalitat dels textos traduïts amb MT i el grau d'intervenció del traductor en les traduccions. Aquestes variables es mesuraran tenint en compte tres aspectes. Primerament, s'analitzarà el conjunt de calcs sintàctics i altres interferències lingüístiques de la llengua de partida, així com els calcs lèxics i els trets ortotipogràfics, que es detecten en els textos d'arribada. En segon lloc, s'observarà si l'estructura general dels textos traduïts reproduïx la dels textos de partida. En tercer lloc, a fi de mesurar el grau d'intervenció del traductor, es realitzarà un còmput global de les diverses tècniques de traducció facultatives emprades en les traduccions realitzades amb MT i sense MT.

2. Hipòtesis

- Hipòtesi 1: *Els textos traduïts amb MT presenten més similituds a nivell lingüístic i estructural amb el text de partida que no pas els textos traduïts sense MT.*

Aquesta hipòtesi es provarà mitjançant diferents subhipòtesis:

- Hipòtesi 1.1: *A nivell morfosintàctic hi ha una major interferència entre els textos de partida i els textos d'arribada traduïts amb MT.*
- Hipòtesi 1.2: *El nombre d'elements per augmentar la cohesió del text és major en els textos traduïts sense MT en comparació amb els traduïts amb MT.*
- Hipòtesi 1.3: *A nivell ortotipogràfic, hi ha una tendència més elevada a reproduir els signes de puntuació propis de la llengua de partida en els textos traduïts amb MT que no pas en els textos traduïts sense MT.*
- Hipòtesi 1.4: *A nivell lèxic hi ha una major presència de manlleus o anglicismes en les traduccions fetes amb MT.*
- Hipòtesi 1.5: *Les traduccions fetes amb MT tendeixen a reproduir la forma en què està estructurat el text de partida, mentre que les*

traduccions fetes sense MT s'hi allunyen i presenten paràgrafs estructurats de forma diferent.

- *Hipòtesi 2: En els textos traduïts amb MT hi ha una participació més baixa del traductor en la creació del text d'arribada i això es manifesta en un ús menys freqüent de tècniques de traducció facultatives.*

Al llarg de l'anàlisi dels textos de l'experiment pilot s'espera trobar també noves subhipòtesis en l'àmbit microtextual i d'altres en el macrotextual que contribueixin a confirmar, rebutjar o decantar la balança cap una de les hipòtesis generals presentades.

3. Recull de dades

D'una banda, en el pla microlingüístic es busquen interferències del text de partida i trets diferenciadors de tipus morfosintàctic, lèxic i ortotipogràfic entre cada parell de traduccions. De l'altra, en el nivell macrotextual s'investiguen possibles canvis i pautes pel que fa al conjunt del text: en l'estructura dels paràgrafs, el nombre total de paraules, variació lèxica i còmput de repeticions mitjançant la relació type/token (nombre de paraules diferents/aparicions o repeticions totals de totes les paraules al llarg del text). A continuació s'agrupen i es classifiquen els trets i interferències detectades per confirmar-ne la freqüència. Si la freqüència del/s tret/s és significativa o es detecta/ten en el tres textos d'arribada es descriuen i se'n presenten exemples que contribuïran a reforçar les hipòtesis plantejades, a allunyar-nos d'elles o a obrir nous camins d'investigació.

Les dades recollides es classifiquen en diferents apartats relacionats amb les hipòtesis generals i les subhipòtesis presentades a l'apartat 2. En tots els exemples que apareixen al llarg del text la primera frase/fragment que s'inclou correspon al text de partida (lletra "a"), la segona frase/fragment correspon a la traducció realitzada amb MT (lletra "b") i la tercera frase/fragment correspon a la traducció realitzada sense MT (lletra "c").

3.1. Nivell morfosintàctic

L'extracció dels fragments amb trets lingüístics forasters de la llengua d'arribada ens ha permès anar configurant subhipòtesis de tipus gramatical i més específiques que ens ajuden a confirmar o verificar les hipòtesis generals i inicials que articulen aquest projecte.

A fi de comprovar el grau d'interferència sintàctica entre la morfosintaxi del text de partida i el text d'arribada traduït amb MT vers el traduït sense MT, hem analitzat diverses variables de tipus textual: l'ús dels pronoms febles, les col·locacions foranies a la llengua d'arribada i els calcs sintàctics de la llengua de partida, l'ús d'articles determinats...

3.1.1. Anàfora. Pronoms febles i cohesió del discurs.

El català recorre a més pronoms febles que altres llengües romàniques i ofereix més possibilitats per expressar sintàcticament una mateixa idea. L'ús dels pronoms febles en el discurs és molt comú en català i compleixen funcions sintàctiques i discursives equiparables als noms. Atès que el traductor tradueix sobre segments de traducció delimitats, que visualitza separats de les frases superiors i inferiors, s'ha analitzat la freqüència d'ús de pronoms febles en els textos traduïts amb MT i sense MT per estudiar si es pot tenir en compte aquesta variable per reforçar la hipòtesi 1.1 (un nivell d'interferències dels textos de partida sobre els textos d'arribada superior en les traduccions fetes amb MT vers les traduccions on no s'empren MT). Aquesta anàlisi s'ha dut a terme mitjançant el programa d'anàlisi lèxica Concordance 3.2. S'ha fet una recerca de les possibles combinacions d'aquest pronoms ("em", "me", "et", "te", "el", "la", "ho", "li", "en", "ne", "hi", etc.). D'una banda, en el text 1 s'han calculat 4 casos de pronoms febles en totes dues traduccions. De l'altra, el text 2 traduït sense MT en contenia 8 respecte als 4 de la traducció feta amb MT. En el text 3 on hi ha un discurs més lligat, amb frases i paràgrafs més llargs i relacionats entre sí, hem trobat que la traductora ha emprat de forma significativa més pronoms febles en la darrera traducció que ha fet sense MT respecte a la que va fer un any amb MT (vegeu els exemples 1 i 2). La proporció de casos és de 15 i 5 ocurrences respectivament. El pronom que s'empra majoritàriament en aquest text és el locatiu "hi" i sembla que formi part de la tècnica de transposició adoptada per la traductora, la qual recorre a la substitució dels verbs principals de les frases per substantius. La traducció sense MT s'allunya de l'estructura del text de partida; empra substantius per presentar els diferents paràgrafs com una llista de continguts en lloc de mantenir els sintagmes verbals del text original.

- (1)* a. *Statistical data* about the occurrence of depressive disorders are given.(...) Different manifestations (...). Two core messages of the campaign are pointed out...
- b. *Es proporcionen* dades estadístiques sobre la incidència de trastorns depressius.(...) *Es descriuen* diverses manifestacions (...). S'Ø *emfasitzen* dos missatges bàsics de la campanya...
- c. *Presentació* de dades estadístiques sobre la incidència dels trastorns depressius. (...) *Descripció* de diferents manifestacions (...). S'*hi subratllen* dos missatges centrals de la campanya...
- (2) a. Concerning the handling of acute suicidality concrete recommendations of action *are presented* (...). It is stressed that ..
- b. Quant a la gestió de les greus tendències suïcides, *es presenten* recomanacions concretes d'actuació (...). Se Ø *subratlla* que..."
- c. *Presentació* de recomanacions d'acció concretes per respondre a la tendència elevada al suïcidi (...) S'*hi destaca* el fet que...

Tot i que des de la vessant sintàctica actuen com elements anafòrics (en contraposició als díctics), la funció dels quals es remetre a un altre element, sintagma, clàusula o paràgraf del discurs també cal veure'ls en una perspectiva més àmplia: com elements de cohesió del discurs. Els continguts dels textos 1 i 2 són més esquemàtics, amb frases més curtes que no propicien l'ús dels pronoms febles, raó per la qual les diferències en el còmput de pronoms febles entre les traduccions fetes amb MT o sense MT no són tan significatives com en el text 3. No es pot determinar clarament que la intervenció de les MT sigui la causa d'una major incidència de pronoms febles en les traduccions. No obstant això, el fet que els textos 2 i 3 traduïts sense MT en continguin més, assenyala la possibilitat que aquesta major presència de pronoms esdevingui un tret representatiu d'una tendència a utilitzar elements que reforcin la cohesió i la naturalitat en la llengua d'arribada. Blum-Kulka (2004: 291) defineix la cohesió com "an overt relationship

* Nota: En tots els exemples que apareixen al llarg del text la primera frase/fragment que s'inclou correspon al text de partida (lletra "a"), la segona frase/fragment correspon a la traducció realitzada amb MT (lletra "b") i la tercera frase/fragment correspon a la traducció realitzada sense MT (lletra "c").

holding between parts of the text, expressed by language specific markers”. Aquests “indicadors lingüístics específics” són els lligams entre els diversos elements de la manifestació lineal del text: sintagmes, oracions, paràgrafs, etc, que reflecteixen el desenvolupament informatiu del text (Castellà 1992:57-58). La cohesió textual es manifesta per mitjans diferents i es concreta en diferents tipus de relacions, com ara la referència o la cohesió lèxica. Castellà (1992:57) esmenta tres tipus de relacions: la referència, la connexió i la cohesió lèxica (hi ha altres autors, com ara Blum-Kulka (2004:292), que n’introdueixen altres com ara la substitució o l’el·lipsi). Si ens atenem a aquestes relacions, els pronoms es trobarien classificats com a lligams de referència i tal com s’ha assenyalat, arran dels resultats obtinguts, es demostraria una propensió per part del traductor, encara que inconscient, a afavorir un major acostament als trets propis de la llengua meta i a contribuir a la cohesió textual de les traduccions que fa sense l’ajut de MT.

3.1.2. Col·locacions forasteres i calcs sintàctics propis de la llengua de partida

Quant a les col·locacions forasteres en la llengua d’arribada, s’ha detectat una possible interferència de la llengua de partida en l’ordre d’elements propis de la llengua de partida i foranis a la d’arribada. El cas més evident és el de l’estructura “adjectiu + substantiu”, que és pròpia de la llengua de partida però no de la d’arribada. En català, l’adjectiu sol aparèixer després del substantiu que modifica i, només de vegades, es col·loca al davant en contextos que impliquen una valoració subjectiva o que expressen una qualitat del substantiu més o menys òbvia o acostumada. Aquest concepte foraster de la col·locació “adjectiu + substantiu” és molt bàsic i podria semblar més aviat un error resultat d’un oblit dels traductors. No obstant això, tot i que el nombre d’exemples no és molt elevat, és significatiu que a part del fet que s’hagin trobat en tots tres textos traduïts amb MT, també s’ha detectat la imitació d’aquest ordre propi de la llengua de partida en casos on el traductor no ha fet una traducció literal sinó que hi ha afegit més informació amb el mètode d’amplificació. Els exemples 3 i 4 mostren els casos de traducció literal d’aquest ordre que és propi de la llengua de partida:

- (3) a. ...preinstall applications on the *new computer*...
- b. ...preinstal·lar aplicacions al *nou ordinador*...
- c. ...preinstal·lar aplicacions en els *ordinadors nous*...
- (4) a. ...*former* suicidal actions...

- b. ...*prèviès accions* suïcides...
- c.*accions de suïcidi anteriors*...

Els exemples 5 i 6 mostren que la inversió de l'adjectiu al davant del substantiu forma part de l'amplificació o addició que el traductor ha escollit com a solució per traduir l'expressió sintètica "the following" en els textos fets amb MT. En canvi, en les traduccions sense MT el resultat és també una ampliació d'informació però no es produeix cap mena d'imitació de l'ordre propi de la llengua de partida.

- (5) a. *The following* is a set of instructions for...
- b. *Les següents instruccions* expliquen...
- c. *A continuació* es detallen un conjunt d'instruccions...
- (6) a.*the following* shall be considered...
- b. ...els *següents elements*...
- c. ...*s'ha de tenir en compte que*...

Arran dels exemples anterior s'intueix que aquest ordre forani a la llengua d'arriba es produeix a causa de la influència de l'estructura de la llengua de partida i que en manifestar-se especialment en els textos traduïts amb MT demostra que es deriva de la interferència d'aquest programari. Cal esmentar però que en la traducció del text 3 que s'ha fet sense MT s'ha trobat un cas (exemple 7) on la traducció manté l'ordre d'"adjectiu + substantiu", mentre que en el text traduït amb MT s'ha respectat l'ordre natural de la llengua d'arribada:

- (7) a. The relevance of mental disorders (...) *as main causes* of ...
- b. La importància dels trastorns mentals (...) com a *causes principals*...
- c. La rellevància dels trastorns mentals (...) com les *principals causes*...

Pot ser que aquest darrer exemple (7) sigui un cas aïllat, però cal veure mitjançant un corpus més gran de textos si aquest ordre forani a la llengua d'arribada es detecta amb freqüència i cal considerar-lo fermament com un tret específic causat per les MT.

D'altra banda, si l'ordre "adjectiu+substantiu" es confirma com un tret regular, atès que la traducció és un error força bàsic per a qualsevol traductor, ja sigui professional com novell, fora bo analitzar si està relacionat amb algun factor extern lligat a l'ús de les MT. Per exemple, el fet de recórrer a les MT s'associa a l'estalvi de temps i a dates de lliurament més ajustades per a volums de traducció més grans que fan

que el traductor s'apressi a fer la feina i que se li passi per alt la traducció literal d'estructures tan bàsiques similars a la llengua de partida.

3.1.3. Reproducció d'expressions sintètiques de la llengua de partida

Un altre aspecte que s'ha volgut observar és si quan es tradueix amb ajuda de les MT es tendeix a reproduir les expressions sintètiques de l'anglès. És una tendència que a la millor és més pròpia d'alguns tipus de textos, com ara en les traduccions de programari o de manuals. De fet, en la guia d'estil que ha elaborat l'organisme Softcatalà, especialment per als localitzadors que tradueixen al català, esmenten que cal evitar aquest tret. Quant a casos que puguin estar relacionats amb aquesta observació, hem trobat només un cas (exemple 8) en la traducció feta amb MT del text 1 en el qual no es té en compte que en català es recomana que les frases independents portin sempre el verb principal. En l'exemple 8.c de la traducció realitzada sense MT s'observa una ampliació mitjançant l'addició d'un altre verb que funciona com a principal d'una oració relativa subordinada.

- (8) a. *The process of transferring the operating system...*
- b. *Procés de transferir el sistema operatiu...*
- c. *Procés que consisteix en transferir el sistema operatiu...*

3.1.4. Marcadors: Omissió d'articles definits i complements de nom

Vinay & Darbelnet anomenen marcadors a tots aquells mots que serveixen per identificar les categories gramaticals. Dins d'aquest group s'inclouen: els articles, els demostratius, els adjectius possessius i els pronoms personals. Pel que fa a aquests marcadors els autors subratllen dos trets propis de l'anglès pel que fa als articles indefinits i definits. Els anglòfons prefereixen l'article indefinit per introduir objectes indefinits i no consideren necessari definir-los, tendeixen doncs a emprar menys l'article definit que, per exemple, els francesos (1995:113). Aquesta observació és rellevant per a l'experiment pilot que s'ha realitzat amb l'objectiu d'analitzar les traduccions fetes amb MT i sense MT a partir de textos originals en anglès. Entre els trets lingüístics detectats arran de l'anàlisi comparativa duta a terme entre aquestes traduccions, hi ha alguns casos on s'ometen articles definits davant de substantius en els textos traduïts amb MT i, en canvi, sí que es posen en les traduccions respectives fetes sense MT. S'ha

trobat un cas d'aquesta mena en cada text de l'experiment. A continuació es mostren els exemples trobats (9, 10, 11):

- (9) a. ... drivers are generic *for both* IDE and SCSI devices...
- b. ...els controladors són genèrics *tant per a dispositius* IDE com per...
- c. ..els programes de control són genèrics *tant per als dispositius* IDE com per...
- (10) a. ...as given in Qualification scheme MSC, *section* 4.5.3
- b. ... tal com s'indica al Qualification scheme MSC, *Ø secció* 4.5.3...
- c. .. tal com s'indica al Qualification scheme MSC, *a l'apartat* 4.5.3...
- (11) a. ...the functioning of the serotonin neurotransmission and the effect of antidepressants as serotonin reuptake inhibitors...

El nombre d'exemples no és especialment elevat, per aquesta raó, a fi d'observar si aquesta tendència es reflexa també en la xifra global d'articles definits que es registren en els textos traduïts sense MT vers els traduïts amb MT, s'ha utilitzat el programa d'anàlisi lèxica *Concordance* 3.2 per comparar-ne la xifra entre els diferents textos traduïts. S'ha fet una recerca de les combinacions possibles dels articles definits que existeixen en català ("el", "la", "els", "les" i la resta combinacions, la recerca de les quals s'ha fet tot fent ús de l'asterisc que en el programa d'anàlisi funciona de comodí per substituir qualsevol mot). La diferència entre el nombre d'articles computats en els parells de traduccions fetes amb MT i sense MT no és gaire significativa en les dels textos 2 i 3. S'ha trobat només 2 unitats més en les traduccions fetes amb MT. No obstant això, la diferència més rellevant pel que fa a la superioritat d'articles definits en les traduccions fetes sense MT es veu de forma més clara en les traduccions del text 1. La traducció feta amb MT conté 144 articles definits respecte als 165 trobats en el text traduït sense MT. Cal dir que també s'ha comptabilitzat el nombre d'articles que apareixen en els textos de partida en anglès, on només es tracta de comptar el nombre de vegades que apareix el mot "the". Tanmateix, per les característiques de l'anglès com a llengua de partida, és obvi que s'ha confirmat la inferioritat, amb una diferència notable, del nombre d'articles definits que es comptabilitzen en els textos originals anglesos respecte als textos traduïts al català; atès que la llengua catalana recorre més sovint a aquests marcadors amb la funció d'especificadors dels noms. Els resultats mostren una tendència generalitzada vers un ús més freqüent dels articles definits en les traduccions

fetes sense MT que no pas en les que han intervingut les MT. Arran d'aquestes dades s'extreu que és possible que hi hagi una influència per part de les MT en el procés de traducció i que aquest tret detectat sigui un dels efectes d'un major acostament a la llengua del text de partida. Així doncs, cal tenir-ho en compte en la recerca que es continuarà fent després d'aquest experiment per estudiar si es succeeixen més casos i confirmar si l'absència de l'ús d'articles definits és un fenomen derivat de l'ús de les MT, el qual reforçaria la hipòtesi d'una major intervenció de la llengua de partida en les traduccions fetes amb MT. Al mateix temps, l'anàlisi de més casos específics i individuals d'absència d'articles definits en les traduccions fetes amb MT contribuiria a tenir en compte aquest aspecte en les correccions posteriors que es fan dels textos i a millorar la qualitat de les traduccions fetes amb MT.

D'altra banda, en el cas de les traduccions de l'anglès, que en aquest cas és la llengua de partida, hi ha una tendència a traduir les construccions adjectiu/s + substantiu o les de complement saxó ('s + substantiu) per la fórmula "substantiu + "de" + una altra forma (nom/verb/adjectiu)". Hi ha cops en què el resultat és correcte i es llegeix de forma natural en català, però de vegades, aquesta solució no és tan natural com pot semblar. El nombre d'aparicions de la preposició "de" especialment en funció de complement per traduir aquesta construcció és més elevada en els textos traduïts amb MT. En canvi, en els mateixos fragments traduïts sense MT no s'empra aquesta preposició. En alguns casos la traducció no és correcta com, per exemple, en el fragment del text 1 que es mostra a continuació (exemple 12):

- (12) a. Create and *end-user boot disk*...
- b. Creeu un *disc d'arrencada de l'usuari final*...
- c. Creeu un *disc d'arrencada per a l'usuari final*...

En els exemples 13 i 14 que es troben en el text 3, es poden utilitzar totes dues opcions, però l'opció traduïda sense MT s'allunya més de l'original i sembla més natural.

- (13) a. ...to present decisive diagnostic criteria and available diagnostic instruments...
- b. ...presentar *criteris de diagnòstic* decisius i les *eines de diagnòstic* disponibles...

- c. ...presentar els criteris decisius *per al diagnòstic* i les eines *per al diagnòstic*...
- (14)
- a. It aims to enhance *GPs' knowledge*...
 - b. Pretén ampliar els *coneixements dels generalistes*...
 - c. La finalitat és millorar *el coneixement que tenen els metges generalistes*...

Aquests trets formen part del grup d'observacions relatives a la recerca que es fa per confirmar la hipòtesi de la intervenció de la llengua de partida en les traduccions fetes amb MT. Tanmateix, cal analitzar més mostres per confirmar si es poden presentar com pautes regulars o si són casos aïllats relacionats amb l'estil de cada traductor.

3.1.5. Ús genuí de verbs en lloc de substantius

Finalment, un altre tret que s'intueix que pot produir-se arran de la interferència sintàctica és l'ús més freqüent de substantius tal com apareixen en la llengua de partida de l'experiment, l'anglès. En canvi, en català, quan es possible, val més fer servir verbs que no pas substantius perquè és un tret més genuí d'aquesta llengua d'arribada. S'ha observat aquest tipus d'interferència en el text 3 traduït amb MT (vegeu l'exemple 15).

- (15)
- a. Indicators and warning signals being signs of acute suicidality are exemplified by pooling experiences of the participants concerning *personal confrontation* with suicidal patients.
 - b. Es mostren exemples dels indicadors i els senyals d'advertència, com a indicis de greus tendències suïcides, mitjançant la posada en comú de les experiències dels participants quant a *l'abordament personal* dels pacients suïcides.
 - c. Exemples d'indicadors i senyals d'advertència com a signes de tendència elevada al suïcidi, mitjançant el recull de les experiències dels participants quan *s'han enfrontat personalment* amb pacients suïcides.

3.2. Similitud de l'estructura i forma dels texts d'arribada vers el text de partida

En l'anàlisi de la hipòtesi relativa a la proximitat que s'espera que adoptin els textos traduïts amb MT respecte a la forma en què està estructurat el text de partida, en el text

1 no s'observen canvis significatius a la disposició general dels textos traduïts tant amb MT com sense MT. En canvi, aquest tret es fa palès en els textos 2 i 3, especialment en el text 3.

En el cas del text 3 traduït sense MT, la traductora ha modificat l'estructura general de la traducció respecte al text de partida. Les frases que en el text de partida apareixen amb un subjecte i un verb principal, les ha traduïdes sense verb com si formessin part d'una enumeració del curs sobre el qual tracta el text. Fins i tot podríem dir que aquesta transposició dels verbs en substantius al llarg del discurs sembla que s'adapti més al context i a l'objectiu del text, que és precisament presentar de forma breu els continguts del curs que es desenvoluparan més endavant. En canvi, en la traducció feta amb MT, la traductora ha preferit respectar la forma de les frases del text de partida, o probablement ja no hi ha pensat en una altra possibilitat, ja que en aquest cas la construcció pronominal o passiva pronominal que ha escollit és correcta.

En l'exemple 16 es mostra un fragment amb les diferències esmentades entre la traducció feta amb MT i sense MT.

- (16) a. Statistical data about the occurrence of depressive disorders *are given*. The public perception of the topic “depression” *is mentioned* by presenting frequent prejudices. The main symptoms of depressive disorders accordingly to ICD-10 *are illustrated* by presenting the example of a depressive patient (on video tape). Different manifestations and courses of depressive disorders *are described* and delimited from being in a depressive mood or in mourning, e.g. after a personal bereavement
- b. *Es proporcionen* dades estadístiques sobre la incidència de trastorns depressius. S'esmenta la percepció que té el públic del tema de la "depressió", mitjançant la presentació de prejudicis freqüents. *S'il·lustren* els símptomes principals dels trastorns depressius, segons l'ICD-10, mitjançant l'exemple d'un pacient depressiu (en vídeo). *Es descriuen* diverses manifestacions i evolucions de trastorns depressius i se'ls diferencia dels estats depressius o els dols, p. ex. després d'una pèrdua personal.
- c. *Presentació* de dades estadístiques sobre la incidència dels trastorns depressius. Percepció per part del públic del tema de la “depressió”,

prejudicis freqüents. *Il·lustració* dels símptomes principals dels trastorns depressius, segons ICD-10, amb l'exemple d'un pacient depressiu (en vídeo). *Descripció* de diferents manifestacions i evolucions de trastorns depressius i diferenciació de l'estat d'ànim depressiu i el dol, p. ex. posteriors a una pèrdua personal.

En el text 3 també hi ha una paràgraf on s'observa un grau més elevat de llibertat a l'hora d'estructurar la traducció feta sense MT. Una frase del text de partida es divideix en dues frases en la traducció feta sense MT (17.c), mentre que en el text traduït amb MT es conserva tota la frase sencera (17.b).

- (17) a. Concerning the handling of acute suicidality concrete recommendations of action are presented comprising e. g. the prescription of benzodiazepine, the closure of an anti-suicide pact and the arrangement of close meshed appointments.
- b. Quant a la gestió de les greus tendències suïcides, es presenten recomanacions concretes d'actuació, incloent, p. ex., la prescripció de benzodiazepina, l'assoliment d'un pacte antisuïcidi i l'establiment de visites ben vertebrades.
- c. Presentació de recomanacions d'acció concretes per respondre a la tendència elevada al suïcidi. Aquestes recomanacions inclouen, entre d'altres, la prescripció de benzodiazepina, l'assoliment d'un pacte antisuïcidi i la programació de visites acordades.

En aquest apartat sobre canvis en la forma i estructura de la traducció, cal esmentar el fenomen que s'ha observat en la traducció del text 2 pel que fa a l'elisió d'elements que apareixen en el text de partida. En la traducció feta sense MT del text 2 hi ha un paràgraf (18.c) on la traductora ha decidit ometre els subjectes principals de les frases que venen a continuació de la primera perquè ja queda clar amb el títol i amb la primera frase que sempre es refereixen al mateix subjecte. En canvi, en la traducció feta amb MT, s'observa que tots els subjectes es repeteixen tal com es mostren al text de partida (exemple 18.b)

- (18) a. 1.3.2 *Accredited Unit*

The accredited unit shall provide the means and resources (...). The accredited unit may either verify the audit team (...). In the latter case the accredited unit shall exercise

b. 1.3.2 *Unitat Acreditada*

La unitat acreditada facilitarà els mitjans i els recursos (...). *La unitat acreditada* pot verificar l'equip auditor (...). En el darrer cas, *la unitat acreditada* haurà de realitzar...

c. 1.3.2 *La unitat acreditada*

La unitat acreditada ha de facilitar els mitjans i recursos (...). Ø Pot verificar l'equip auditor (...). En el darrer cas, Ø ha de dur a terme...”

Aquests trets diferenciadors quant als canvis en la forma o estructura del text i en l'elisió d'elements, es podrien explicar, d'una banda, pel fet que la traductora treballa amb segments delimitats. La manca de visió de conjunt del paràgraf en la seva totalitat pot fer que no s'adoni d'aquestes possibilitats de canvi a fi de fer que la lectura en la llengua d'arribada sigui més àgil o més adient per a adaptar-se al context general del text. De l'altra, és probable que aquesta decisió de no elidir elements de les frases i no allunyar-se de l'estructura del text de partida, tingui com a justificació el concepte de reaprofitament dels segments per a properes traduccions. Atès que les memòries de traducció són uns grans receptacles de segments traduïts que es poden aprofitar a posteriori, cal tenir en compte que en elidir elements d'algun o alguns segments en concret, es probable que malmetem la possibilitat de reaprofitar-los a posteriori amb una equivalència del 100%. Molts cops el traductor es troba lligat i sotmès a aquesta funcionalitat que ofereixen les memòries de traducció (Esselink, 2000), la qual es converteix de vegades en la causa que fa que el llenguatge dels textos d'arribada sigui més automàtic i menys fluid del que fora desitjable.

S'han observat també altres aspectes relacionats amb l'estructura o la col·locació dels elements del discurs. En el text 2, es pot observar que la col·locació d'una frase entre parèntesis és diferent en el text traduït amb MT respecte al traduït sense MT. En el primer cas, la frase es troba en la mateixa posició que l'original – enmig de la frase – (exemple 19.b), mentre que en el segon cas, la frase se situa al final de l'oració (exemple 19.c). Aquesta darrera posició interromp menys el ritme de lectura de l'oració i fa més àgil la lectura amb els parèntesis en aquesta posició i no pas en el lloc on es troben al text de partida. Tot i que pot ser que no sigui significatiu, perquè només s'ha

observat en un text, podria relacionar-se amb aquesta tendència a imitar l'ordre o estructura de les unitats de traducció del text de partida que es detecta en les traduccions fetes amb MT vers les fetes sense MT. Es pot tenir en compte per a una recerca futura i observar, a partir d'altres textos traduïts amb MT i sense MT, en quina posició es tradueixen els incisos, com ara els parèntesis.

- (19) a. In the latter case the accredited unit shall exercise post audit checking, or perform audits (*which may be delegated to others*) of the certification unit.
- b. En el darrer cas, la unitat acreditada haurà de realitzar una revisió post-auditoria, o realitzar auditories (*que es poden delegar a altres*) de la unitat de certificació.
- c. En el darrer cas, ha de dur a terme una revisió després de l'auditoria o auditar la unitat de certificació (*aquesta funció pot delegar-la a d'altres*).

3.3. Interferències ortotipogràfiques de la llengua de partida en els textos traduïts amb MT

Les interferències detectades en aquest nivell corresponen d'una banda a la manera com s'empren els signes de puntuació i de l'altra, a la major profusió de pauses dins de les frases en els textos traduïts amb MT, unes pauses que venen marcades també pels signes de puntuació .

En primer lloc, quant a la qüestió relativa a l'ús de la puntuació, s'han observat dues ocurrences en el text 2 traduït amb MT on es reproduïxen els mateixos signes de puntuació que al text de partida i aquest ús no és correcte en la llengua d'arribada. En l'exemple 20.b es copia la divisió de les frases després del punt i coma, sense tenir en compte que aquesta fragmentació no és natural en la llengua d'arribada. A més a més, a continuació del “;” s'escriuen majúscules. La funció explicativa de la segona frase es pot lligar amb un “;” o amb “:” però s'ha de continuar a la mateixa línia i amb minúscules. En canvi, en la traducció sense MT (exemple 20.c), es canvia el signe de puntuació del text de partida i s'introdueixen els dos punts. Els dos punts representen més clarament la intenció del text de partida, ja que en català s'utilitzen per indicar que no s'ha enunciat un pensament complet i que encara s'ha de tancar el sentit lògic de l'oració; a diferència del punt i coma, que en català equival als dos punts només per

indicar una relació de proximitat entre els dos fragments que uneix (Mestres 1995:175). Hi ha un altre cas (exemple 21.b) on l'ús del guió és incorrecte perquè en la llengua d'arribada no existeix amb la funció dels “:” .

- (20) a. Review Project and set Requirements;
To review the details of new or modified projects...
- b. La revisió del projecte i l'establiment dels requisits; Revisar els detalls dels projectes modificats o nous...
- c. Revisar el projecte i determinar-ne els requisits: revisar els detalls corresponents als projectes modificats o nous...
- (21) a. Audit Team Nomination Process – Introduction
- b. El procés per designar l'equip auditor – Introducció
- c. El procés de designació de l'equip auditor: Introducció

En segon lloc, pel que fa al nombre de signes de puntuació, s'observa un nombre superior de desplaçaments d'elements i de pauses dins les frases de les traduccions fetes amb MT; aquestes pauses apareixen marcades en tots els casos amb el signe de la coma (“,”). Els exemples 22.b i 23.b mostren dos casos on la darrera frase de la mateixa oració ve precedida per una pausa abans de tancar-la.

- (22) a. You're required to preinstall the (...) operating system using the (...) Preinstall Kit tools *rather* than the operative system setup
- b. És recomanable que preinstal·leu el sistema operatiu (...) mitjançant el Kit de preinstal·lació (...) , *en lloc* de fer-ho mitjançant el programa d'instal·lació del sistema operatiu
- c. Cal que preinstal·leu el sistema operatiu (...) utilitzant les eines del (...)Preinstall Kit *en lloc* del programa d'instal·lació del sistema operatiu
- (23) a. You can also preinstall licensed applications *if you are* providing them with your system.
- b. També podeu preinstal·lar aplicacions amb llicència , *si voleu* proporcionar-les amb el sistema.
- c. També podeu preinstal·lar aplicacions amb llicència *en cas que* les proporcioneu amb el vostre sistema.

En el text 3 també es troben frases de la traducció feta amb MT on la traductora opta per per fragmentar-les amb una coma. Aquesta situació es dona en l'exemple 24.b. En canvi, en la traducció que fa sense MT (exemple 24.c), sembla que la traductora té una visió més global del paràgraf i s'atreveix a canviar l'estructura de l'oració de partida mitjançant un punt que la divideix en dues.

- (24) a. Frequent problems in diagnosing depressive disorders are presented and discussed referring to physical complaints which ...
- b. Es presenten i es debaten els problemes freqüents a l'hora de diagnosticar els trastorns depressius, fent referència a les molèsties físiques que ...
- c. Presentació i debat sobre els problemes que sorgeixen sovint a l'hora de diagnosticar trastorns depressius. Comentari sobre les queixes físiques...

En l'exemple que es mostra tot seguit (25.b) es tradueix el sintagma “pursuant to ICD-10” com un incís entre comes, tot i que en el text de partida la frase no es troba fragmentada per cap signe de puntuació. En contrapartida, en el text traduït sense MT, es prefereix mantenir la continuïtat de la frase (exemple 25.c).

- (25) a. For a further, more differentiated diagnosis it is recommended to explore the criteria pursuant to ICD-10 by directed requests
- b. Per obtenir un diagnòstic més ampli i diferenciat, s'aconsella estudiar els criteris, segons l'ICD-10, mitjançant prescripció mèdica
- c. Si es desitja un diagnòstic més ampli i diferenciat, s'aconsella explorar els criteris que estableix l'ICD-10 mitjançant indicació mèdica

En altres casos, les comes que s'introdueixen en els textos traduïts amb MT són per marcar clàusules o sintagmes que canvien de lloc respecte al text de partida. Així doncs, en l'exemple 26.b es recorre a una doble amplificació de la informació per traduir “via our credit card line at 800-936-5800”, on l'última part de la frase del text de

partida es tradueix en primer lloc (“trucant al telèfon 800-936-5800”) i la primera part passa al darrera ubicada entre comes: “(...),si pagueu amb targeta de crèdit,(...)”.

- (26) a. For support (...), please contact Microsoft Technical Support *via our Credit Card line* at 800-936-5800 or via our #900 Toll line at 900-555-2300.
- b. Si voleu rebre assistència tècnica per incidència (...) poseu-vos en contacte amb l'Assistència tècnica de Microsoft *trucant al telèfon 800-936-5800* , *si pagueu amb targeta de crèdit* , o al telèfon de pagament 900-555-2300.
- c. Si voleu rebre assistència (...), poseu-vos en contacte amb el Servei Tècnic de Microsoft *a través de la nostra línia de Targeta de crèdit al telèfon 800-936-5800* o bé a través de la nostra línia de Pagament al telèfon 900-555-2300.

En les traduccions del text 3 fetes amb MT s'han trobat encara més casos d'elements desplaçats dins d'una mateixa frase que s'indiquen amb comes. Aquest nombre més elevat pot estar justificat pel fet que en aquest tipus de text les frases són més llargues que no pas en els altres dos documents, els quals presenten el contingut de manera més esquemàtica. Tanmateix, reforcen la pauta detectada en l'exemple anterior (26.b). En els exemples 27.b, 28.b i 29.b es desplacen dos elements i passen en una posició d'incís al mig de la frase quan en el text de partida es trobaven al final.

- (27) a. For illustrating the theoretical aspects (...) a set of about 60 presentation slides will soon be available *in an English version*
- b. A fi d'il·lustrar els aspectes teòrics (...), aviat hi haurà disponible, *en anglès*, un conjunt d'aproximadament 60 diapositives de presentació
- c. A fi d'il·lustrar els aspectes teòrics (...), aviat hi haurà disponible una sèrie d'aproximadament 60 filmines de presentació *en una versió en anglès*
- (28) a. An appropriate dialog between doctor and patient is proposed to be practiced *in a role play*.
- b. Es proposa practicar, *mitjançant un role-play*, un diàleg adequat entre metge i pacient.
- c. Proposta de diàleg entre doctor i pacient, *en forma de joc de rol*

- (29) a. Indicators and warning signals being signs of acute suicidality are exemplified by...
- b. Es mostren exemples dels indicadors i els senyals d'advertència, com a indicis de greus tendències suïcides, mitjançant ...
- c. Exemples d'indicadors i senyals d'advertència com a signes de tendència elevada al suïcidi, mitjançant...

Només s'ha trobat un cas on hi ha una coma (",") enmig d'un segment de la traducció feta sense MT que no s'ha introduït, en canvi, en el text realitzat amb MT. En aquest darrer exemple (30.c), la traductora afegeix una coma per marcar el desplaçament d'una part de la frase que se situa abans del verb principal. En canvi, en la traducció amb MT no s'ha introduït cap signe (exemple 30.b).

- (30) a. For a further, more differentiated diagnosis it is recommended to explore the criteria ...
- b. Per obtenir un diagnòstic més ampli i diferenciat s'aconsella estudiar els criteris...
- c. Si es desitja un diagnòstic més ampli i diferenciat , s'aconsella explorar els criteris ...

L'ús dels signes de puntuació és una qüestió d'estil de l'autor sempre i quan no vulneri les normes de la sintaxi. Cal assenyalar que de vegades la introducció de pauses mitjançant els signes de puntuació contribueix a facilitar la lectura i comprensió. Tanmateix, no es recomanable posar més comes de les necessàries, ni és recomanable fragmentar excessivament una oració (Mestres et al, 1995: 168). La raó per la qual es manifesta aquesta tendència a fragmentar les frases del text de partida mitjançant comes en les traduccions fetes amb MT podria raure en l'enfocament basat en frases que ve donat pel sistema d'aquest tipus de programari. Aquesta segmentació automàtica de les MT pot interferir en el procés de traducció i fer que el traductor es concentri tant en la frase o oració que està traduint que tendeixi de forma inconscient a modificar-ne o facilitar-ne la comprensió mitjançant una "sobrepuntuació" o un augment de pauses i incisos marcats per signes de puntuació que no existeixen en el text de partida. En contrapartida, en les traduccions fetes sense MT, el traductor tendeix a deixar que hi hagi una continuació en la lectura perquè treballa sobre una visió més global del text i

no considera necessari intervenir-hi si la lectura de la frase traduïda es fluïda i són innecessàries pauses que no existeixen en l'original. Els canvis de puntuació que s'observen en les traduccions realitzades sense MT són per adaptació a la normativa de la llengua d'arribada (vegeu exemple 21.c) o per realitzar canvis en l'estructura dels paràgrafs, p.ex. mitjançant la divisió d'una frase en dues (vegeu exemple 17.c).

3.4. Calcs lèxics

S'observen poques ocurrences de calcs lèxics en els tres textos analitzats. Tanmateix, cal destacar el cas del text 2 traduït amb MT on s'assimilen les formes “post audit checking” i “pre qualified” del text de partida i es tradueixen com a “post-auditoria” i “pre-qualificació”. En canvi, en el mateix text 2 traduït sense MT, en el primer cas, la traductora escull una locució adverbial que explicita la posterioritat del prefix “post-“ i ho tradueix com a “després de la auditoria”; en el segon cas, recorre al verb “qualificar” en temps passat: “ja ha estat qualificat” per traduir el “pre-“ significant “amb antelació”. Aquestes solucions són més correctes i també més naturals en la llengua d'arribada.

3.4.1 Manlleus

Hi ha un exemple de manlleu que es repeteix 3 cops en el text 3: el terme “role plays” és manté com “role-plays”. En canvi, en el text traduït sense MT, s'empra l'equivalent en la llengua d'arribada: “jocs de rol”. La introducció de manlleus en les traduccions de la llengua d'arribada acostuma a ser una qüestió d'estil. No obstant això, en aquest tipus de document, al missatge del text en general no li cal fer referència a termes estrangers. Així doncs, podríem dir que, independentment de si ho ha fet conscientment o inconscientment, la traductora s'ha acostat més al text de partida en la traducció feta amb MT que no pas en la que ha fet sense MT.

3.5. Aspectes macrotextuals: Explicitació i cohesió

La major part de dades que s'han presentat fins ara són de caràcter intraoracional ja que feien referència sobretot a interferències lingüístiques relatives a la sintaxi, és a dir detectades a nivell de les frases o l'estructura de paràgrafs. A fi d'investigar la presència de diferències des d'un punt de vista més global que el microtextual i per obtenir dades estadístiques generals del text, hem emprat el programari *Concordance 3.2*. Aquesta eina s'utilitza per a l'anàlisi lèxica de textos i permet realitzar una sèrie de concordances

un cop identificada una paraula que pugui resultar d'interès, per exemple analitzar una sèrie de paraules i la seva freqüència d'aparició.

Un aspecte que pot formar part de la interferència derivada de l'ús de MT és la diferència pel que fa a l'extensió de les traduccions d'arribada fetes amb MT i sense MT. S'ha observat el següent increment percentual en el nombre de paraules de les traduccions fetes amb MT i sense MT respecte al text de partida:

Text	Traducció amb MT	Traducció sense MT
1	> 16,9 %	> 22,8 %
2	> 19 %	> 21,8 %
3	> 7,58 %	> 6,95 %

En general, les xifres mostren que l'extensió de totes les traduccions és major que la dels respectius textos de partida. Per explicar aquest fet, hi ha autors que consideren que el procés d'introducció d'informació en la llengua d'arribada és una característica intrínseca de la traducció. Blum-Kulka (2004: 291-294) és més explícit i presenta la "hipòtesi de l'explicitació" que afirma que el procés de interpretació del text de partida que du a terme el traductor pot fer que el text d'arribada sigui més redundant que el de partida. Aquesta redundància es mostra mitjançant un augment del nivell de explicitació cohesiva en el text traduït. Aquest argument és la base de la hipòtesi que sosté que hom pot detectar una explicitació cohesiva que va del text de partida al d'arribada, independentment del augment que es pugui atribuir a les diferències entre els dos sistemes lingüístics i textuais que intervenen. L'autora n'extreu com a conseqüència que l'explicitació pot ser una estratègia universal inherent al procés de mediació lingüística, que apliquen tant estudiants de llengües, com traductors professionals o traductors que no pertanyen al sector de la traducció. Aquesta hipòtesi no forma part de l'anàlisi de l'experiment que ens ateny, no obstant això, el concepte d'explicitació és interessant des del punt de vista de la cohesió perquè ens pot ajudar a explicar la diferència detectada en l'extensió dels textos traduïts amb MT respecte els traduïts sense MT. En els textos traduïts sense MT, el grau d'explicitació és més elevat. En els textos 1 i 2 la diferència és evident: els traduïts amb MT tenen respectivament un 5,9% i un 2,8% menys de paraules que les traduccions fetes sense MT. Si associem l'explicitació amb el concepte de cohesió que busca el traductor, aquestes dades mostren que les MT interfereixen en el procés de traducció i si bé autors com Blum-Kulka (2004) suggereixen que

l'explicitació és una estratègia inherent al procés de traducció, cal matisar aquesta possibilitat amb el fet que “l'estratègia inherent” es pot veure afectada per variables externes com l'ús de noves tecnologies o en aquest cas, d'una eina TAO. Calen però més mostres de text per confirmar-ho i descartar excepcions com la del text 3 que mostra uns percentatges d'increment de paraules respecte al text original molt similars tant en la traducció feta amb MT com la que s'ha fet sense MT.

Dins d'aquesta línia de l'explicitació i la recerca inconscient o conscient¹ del traductor per expressar amb més paraules allò que diu al text de partida., es troba el nivell de variació lèxica o el càlcul de les repeticions dels textos. El nivell de variació lèxica és la relació que hi ha entre el nombre de paraules o tipus de paraules que formen part del vocabulari total d'un discurs (types) i el nombre d'aparicions o repeticions de totes les paraules del vocabulari que hi apareixen (tokens). Castellà (2001) ofereix una explicació detallada per tal d'interpretar aquestes dades:

El càlcul de la variació (type/token) resulta en una xifra sempre inferior a 1, que en la mesura que s'hi aproxima mostra un nivell de variació més alt i en la mesura que s'acosta a zero mostra un nivell de variació més baix. El càlcul de la repetició, en canvi, resulta en una xifra sempre superior a 1, que en la mesura que se n'allunya mostra un nivell de repetició més alt i en la mesura que s'hi apropa el mostra més baix. (Castellà 2001: 303-304)

Les dades que s'han obtingut en el nostre experiment arran de l'anàlisi dels textos traduïts amb MT i sense MT es mostren en la taula següent (taula 1):

Taula 1. Variació lèxica i repeticions

Text	Tipus de paraules (type)	Repeticions (token)	Variació lèxica (type/token)
TA 1 amb MT	364	1329	0,27
TA 1 sense MT	379	1462	0,25
TA 2 amb MT	347	856	0,40
TA 2 sense MT	327	877	0,37
TA 3 amb MT	389	1029	0,37

¹ Per determinar si el traductor és conscient en algun moment d'aquest grau més elevat d'explicitació a causa de la no intervenció de les MT ens cal entrar en la part cognitiva del procés de traducció. Aquest aspecte s'analitzarà mitjançant els questionaris que es presentaran als traductors en la segona fase d'investigació del projecte, que inclou una mostra més àmplia de traduccions fetes amb MT i sense MT.

TA 3 sense MT	431	1059	0,40
---------------	-----	------	------

TA sense MT= Text d'arribada traduït sense memòria de traducció

TA amb MT=Text d'arribada traduït amb memòria de traducció

En els casos dels textos 1 i 2 la variació lèxica és lleugerament més baixa en les traduccions fetes sense MT. La xifra de tipus de paraules o *type* es similar en els dos parells de traduccions, l'únic que és distància un xic més és el nombre de repeticions que és major en els textos traduïts sense MT. Es podria considerar la repetició lèxica com un avantatge o un aspecte que contribueix a la cohesió en el discurs. No obstant això, aquesta diferència de només dues o tres dècimes en la variació lèxica dels textos traduïts amb MT i sense MT no és suficient com per concloure que és un fet regular directament relacionat amb la cohesió. Més aviat sembla que sigui una de les conseqüències de l'augment de l'extensió o de la major explicitació que es detecta en els textos traduïts sense MT. A mesura que l'extensió del text és major, també augmenta el nombre total de paraules que ja s'han emprat fins aquell moment (*tokens*) respecte al còmput del vocabulari o dels tipus de paraules (*types*) que hi ha en el text. Així, doncs, al principi del text, el nombre de *typens* i *tokens* és similar mentre que a mesura que avança el discurs, el nombre de *tokens* augmenta i cada cop és més superior al nombre de *types* o vocabulari sense repeticions. Aquesta explicació queda encara més justificada si analitzem les dades del text 3. En aquest cas, recordem que l'augment del nombre de paraules totals del text era superior en la traducció feta amb MT que no pas en la feta sense MT. Ara, doncs, també constitueix una excepció respecte als textos 1 i 2 perquè ens hem trobat que el patró de variació lèxica és superior en el text traduït sense MT. No obstant això, si relacionem tal com hem dit l'augment de les dimensions del discurs amb l'augment de les repeticions, té sentit que ja que el grau d'explicitació és superior en el text 3 traduït amb MT, sigui també aquest text el que tingui una variació lèxica inferior.

La conclusió de les dades extretes a partir de l'extensió de les traduccions vers l'original i de l'índex *type/token* mostra una tendència envers un punt comú. Aquest punt comú és el nivell superior d'explicitació en els textos on no hi intervenen les memòries de traducció.

3.6. La interferència de les MT sobre el grau d'intervenció del traductor: tècniques de traducció i acostament al text de partida

Tal com apunten Molina i Hurtado (2002: 499), ni els acadèmics ni els estudiosos del món de la traducció (Vinay i Darbelnet, Nida, Vázquez Ayora, Delisle...) es posen d'acord en la definició o en la terminologia que cal emprar per parlar de les tècniques de traducció, i tampoc en el seu nombre. Fins i tot, hi ha una manca de consens quant al nom que haurien de rebre aquest conjunt de categories: procediments, tècniques, estratègies...

D'acord amb les autores, el terme “procediments” es refereix al fet d'emprar tècniques i coneixements bàsics, així com estratègies, de manera experta. Les estratègies tenen a veure amb els mecanismes que empren els traductors al llarg del procés de traducció per tal de trobar solucions als problemes amb què es van trobant. Les “tècniques” descriuen el resultat obtingut i serveixen per classificar les diferents menes de solucions relatives a la traducció. Els procediments tècnics afecten al resultat i no al procés i cal diferenciar-los de les estratègies. Les autores proposen anomenar al conjunt de categories: tècniques de traducció. En aquest projecte s'ha optat també per aquesta opció perquè ens volem referir, tal com inclou la definició de tècniques, als elements que ajudaran a classificar els resultats o al conjunt de categories que “serveixen per donar nom als diferents tipus de relació que s'estableixen entre un segment de l'original i un segment del text traduït” (Marco 2004:130).

En el seu article sobre tècniques de traducció dels referents culturals, Marco (2004: 132) fa esment a la voluntat de progressió per part de Vinay&Darbelnet per anar del concepte d'acostament i literalitat al d'allunyament. L'autor també assenjala que el grau d'intervenció del traductor i el grau d'acostament al lector meta “són criteris concomitants perquè van en la mateixa direcció: com més alt és el grau d'intervenció del traductor, més gran és l'acostament al lector meta” (ibid: 136). La intervenció del traductor condueix a establir una progressió similar que relacionaria una intervenció menor del traductor amb un acostament més elevat al text de partida. Les tècniques de traducció poden funcionar com elements mesuradors de la tendència a l'allunyament o acostament del text d'arribada vers el text de partida, així com del grau d'intervenció del traductor.

A fi de donar suport a la hipòtesi 1 sobre la literalitat de les traduccions vers el text de partida, i per tal de comprovar la hipòtesi 2 que indica un menor grau de participació del traductor en la creació del text d'arribada quan intervenen les MT, es mesurarà la variable del diferent nombre de tècniques detectades en les traduccions fetes

amb MT i sense MT (annex 1). La detecció d'aquestes tècniques se situa dins el nivell microlingüístic i contempla els diferents plànols del llenguatge en els quals operen les unitats de traducció amb què treballen els traductors: el plànol lèxic que inclou el vocabulari, el de l'estructura que inclou la morfologia i la sintaxi, i el del missatge que s'adreça a la composició global del text formada per frases i paràgrafs (Vinay i Darbelnet, 1995: 30). En primer lloc, es computaran les transposicions i modulacions, com a instruments per detectar una major o menor tendència cap a la traducció obliqua (així com els manlleus i els calcs que s'han detectat prèviament i es mostren en l'apartat 3.4.1, que estan relacionats amb aquesta mateixa tendència però cap a la traducció literal). En segon lloc, es calcularà l'ocurrència de casos d'amplificació i economia, com a tècniques per “solucionar els problemes que afecten la traducció al nivell del missatge” (Vinay i Darbelnet, 1995: 165). Aquesta visió desglossada així com la xifra sumatòria de totes les ocurrencies d'aquestes tècniques ens oferirà una perspectiva més clara del grau d'intervenció del traductor en els textos traduïts amb MT i sense MT, a fi de refermar o sostenir les hipòtesis que hem esmentat anteriorment.

3.6.1 Transposicions

Recordem que la transposició, tal com s'esmentava en l'apartat de les definicions de la pàgina 10, consisteix en traduir un terme del text de partida per un altre que pertany a una categoria gramatical diferent. Vinay i Darbelnet (1995:94) presenten diferents menes de transposició com ara: el canvi d'adverbi a verb, de verb a nom, de nom a participi passat, d'adjectiu a nom... Un nombre més elevat d'uns tipus de transposició en les traduccions fetes amb MT o sense MT, detectat de forma reiterada en els diferents tipus de texts d'arribada, ens podria aportar més dades sobre la possible intervenció de les MT en el procés de traducció i en les tècniques triades pel traductor. Malgrat això, les dades obtingudes en aquest experiment pilot es limiten a un petit corpus d'exemples i per tant no hi ha un nombre suficient d'ocurrencies per parlar d'una pauta regular quant a la presència d'algun o algun tipus específic de transposició. Per exemple, els autors (ibid: 97) parlen de les suplementacions dels demostratius mitjançant la transposició i ens recorden que molts cops s'obvia aquesta tècnica i això fa que en el text d'arribada es detectin frases forçades o anglicismes. La suplementació consisteix en reforçar un terme del text de partida, que no té sentit, és massa forçat o és incorrecte per si sol en el text d'arribada, amb altres termes. S'han trobat 2 casos d'aquest tipus de transposició. En el primer cas (text 1), el demostratiu “this” dins del context “This will

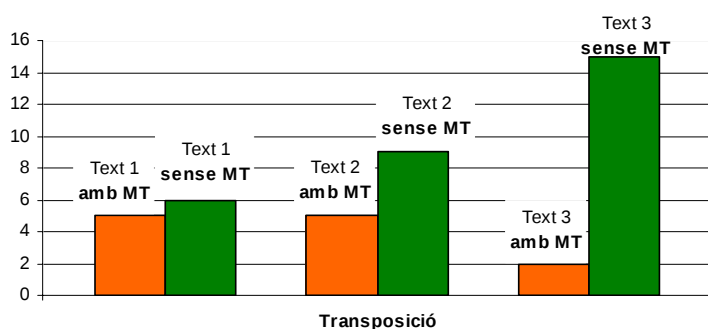
ensure that...” es tradueix a ambdues traduccions amb MT i sense MT per “D’aquesta manera, us assegurareu que...”. En el segon cas (text 2), la suplementació es dona també en totes dues traduccions del text de partida, però s’utilitzen termes diferents (exemple 31).

- (31) a. This may require that the audit team...
 b. En aquest casos és possible que l’equip auditor...
 c. Per aquesta raó és possible que calgui...

No obstant això, no es disposen de més casos per poder intuir si l’observació de Vinay Darbelnet sobre el fet d’obviar aquesta tècnica es detecta més quan el traductor tradueix amb l’ajut d’una MT perquè tendeix a acostar-se més al text de partida o si no és així. S’espera disposar de més exemples en el segon experiment pilot que es realitzarà dins d’aquest projecte i que inclou un major nombre de textos traduïts.

En aquesta primera fase de l’experiment pilot, l’interès es limita a analitzar l’ocurrència global de transposicions en les traduccions fetes amb MT i sense MT. Pel que fa al còmput de transposicions observades en cada parell de traduccions, les dades obtingudes es mostren en el gràfic següent (imatge 3):

Imatge 3. Gràfic de transposicions

En general, les xifres mostren que hi ha una diferència notable quant a les ocurrencies de transposicions que s’empren en els textos traduïts sense MT vers els traduïts amb MT. Tot i que Vinay i Darbelnet (1995:94) assenyalen que la transposició és una de les tècniques més comuns en el plànol de l’estructura del llenguatge que fan servir els traductors, sembla que l’ús més o menys habitual d’aquesta tècnica està condicionat per factors externs al procés cognitiu del traductor com pot ser l’ús de les MT durant el procés de traducció. En les traduccions del text 1, el nombre de transposicions no és tan elevat com en el text 2 o 3; és probable que una de les causes

sigui el tipus de text que es tradueix, ja que unes instruccions sobre la instal·lació de quelcom solen ser més sintètiques, amb frases més curtes i ordenades, on la dificultat principal rau en el vocabulari especialitzat (informàtic) que s'empra i no pas en la morfologia i sintaxi del text en general. Això fa que la reproducció de les estructures del text de partida no sembli tan literal i molts cops no es consideri necessari utilitzar cap mena de transposició. Vinay i Darbelnet (1995:246) apunten que els traductors acostumen a pensar menys en solucions obliqües com més familiar els és una estructura sintàctica. En el text 2 i en el text 3, les ocurrencies d'aquesta tècnica són més significatives i també n'és, de significativa, la diferència entre cada parell de traduccions. Tal com s'ha comentat, la variable del tipus de text potser que hi tingui força a veure. Així, per exemple, en el text 3 la xifra de transposicions de la traducció feta sense MT és molt elevada perquè la traductora ha canviat la manera d'expressar els diferents paràgrafs mitjançant un tipus específic de transposició, el canvi de verb a nom. Aquest fenomen que afecta a l'estructura del text i l'allunya de l'estil emprat en el text de partida s'analitza en l'apartat 3.2.

3.6.2. Modulacions

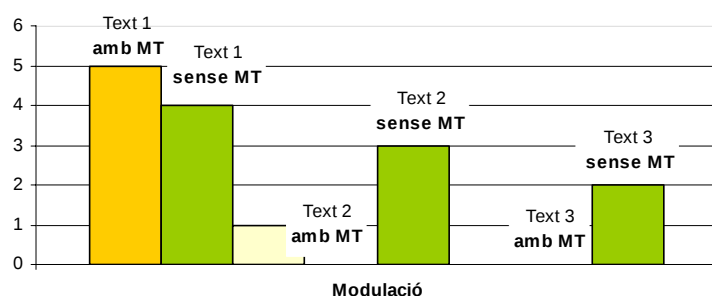
La tècnica de modulació es manifesta en el plànol lèxic però també en el del missatge, a diferència de la transposició. A l'hora de traduir algunes parts del missatge del text de partida es produeix un canvi de punt de vista. Es poden diferenciar tipus variats de modulacions: abstracció per concreció, la part pel tot, una part per una altra, la inversió de termes, negació de l'oposat... Les modulacions més freqüents que s'han trobat en les traduccions de l'experiment pilot són les del tipus definit com inversió de termes (exemples 32.c, 33.c, 34.c, 35.c).

- (32) a. ...how your customers *will receive* technical support.
b. ... el mètode a través del qual els clients rebran assistència tècnica.
c. ...de quina manera *proporcionareu* el servei de postvenda als clients.
- (33) a. *The tasks involved* in this subprocess are...
b. Les tasques compreses dins d'aquest sub-procés són...
c. *Aquest subprocés comprèn* les tasques següents...
- (34) a. ...*not all (...) audits require* a fully qualified team...
b. ... no totes les auditories (...) necessiten un equip complet qualificat...

- c. ... *no cal un equip complet* qualificat per a totes les auditories...
- (35) a. ...the success (...) is (...)dependant on the patient's compliance *which can be suported (...) by education and guidance.*
- b. ... l'èxit (...) depèn (...) del compliment per part del pacient, que es pot fomentar de forma eficaç mitjançant la pedagogia i l'orientació.
- c. ...l'èxit (...) depèn (...) de la col·laboració del pacient, que *l'educació i l'orientació poden fomentar...*

Tanmateix, en aquest experiment pilot i igual que amb les transposicions, no s'analitza amb profunditat l'ocurrència de cada tipus perquè no se'n repeteix cap especialment perquè pugui intuir-se com un tret significatiu. La dada que ens interessa és la possible diferència existent quant al nombre de modulacions observades en les traduccions fetes amb MT i sense MT. Les xifres globals que s'han extret arran del càlcul de modulacions detectades en cada parell de traduccions mostren que els traductors tendeixen a incloure'n més en les traduccions fetes sense MT (imatge 4). Malgrat aquesta xifra global, cal destacar que en el text 1 s'ha trobat una ocurrència més en la traducció feta amb MT que no pas en la que s'ha fet sense MT.

Imatge 4. Gràfic de modulacions

Les modulacions mostren un major grau de participació per part del traductor i un allunyament força clar del text de partida. D'acord amb Vinay i Darbelnet (1995: 246):

The regular use of modulation can be seen as the touchstone of a good translator, whereas the use of transposition simply shows a very good command of the target language.

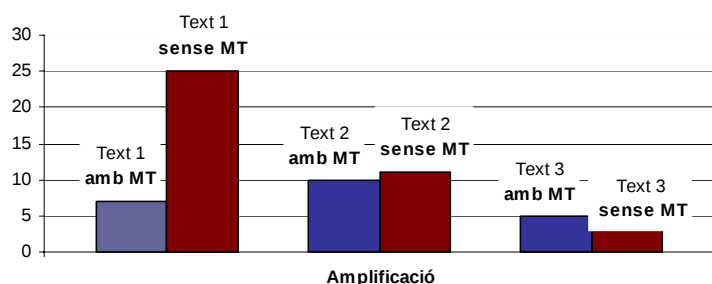
En cas de què fos possible detectar una diferència notable quant al nombre de modulacions entre les traduccions fetes amb MT i sense MT, s'obtindria una dada força significativa per reforçar o rebutjar la hipòtesi del major grau d'intervenció del traductor en les traduccions realitzades sense la intervenció de les MT. Malgrat això, no podem extreure una conclusió clara de les dades globals obtingudes arran d'aquest primer experiment perquè si bé l'anàlisi global mostra una lleu tendència a incloure més modulacions en les traduccions fetes sense MT, la mostra no és prou àmplia i no hi ha un nombre suficient de casos que avalin un resultat definitiu.

3.6.3. Casos d'amplificació i d'economia

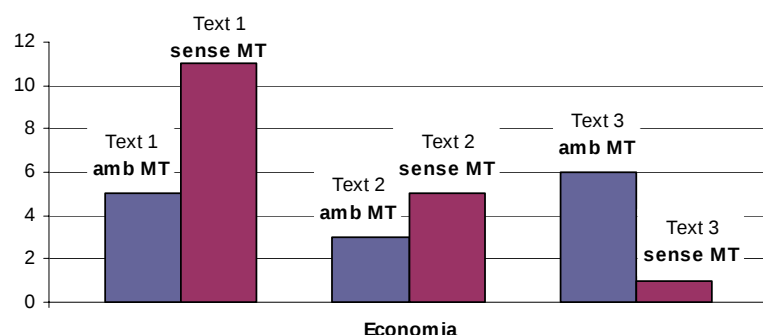
Vinay i Darbelnet (1995:192-198) parlen de diferents tècniques per definir el resultat que es produeix quan el traductor afegeix o treu elements a nivell lèxic o sintàctic en el text d'arribada, que no hi són en l'original de partida. En aquesta etapa no ens interessa detallar el tipus de tècnica per tal de mesurar la interferència de les MT en les traduccions. Atès que l'acció d'afegir o d'eliminar ja pressuposa una intervenció del traductor i un allunyament del text de partida, l'anàlisi global de les ocurrences d'aquestes accions, materialitzades en aquests tipus de tècniques, s'inclou en el procés per avaluar el grau d'intervenció del traductor en les traduccions fetes amb MT i sense MT. Vinay i Darbelnet limiten el significat d'ampliació i economia a dos tipus específics de tècniques i n'inclouen altres dins d'aquestes (suplementació, reducció) o n'esmenten altres a part (dissolució o eliminació, concentració). Tanmateix, en aquest estudi es recorre al terme "amplificació" per parlar de tots els resultats generals trobats que mostren que s'han "engrandit o augmentat" segments del text d'arribada respecte al text de partida, i de la mateixa manera, s'utilitza el terme "economia" per incloure tots els casos dels textos d'arribada en què s'han "estalviat o eliminat" elements dels segments dels textos de partida. El gràfic que es mostra a continuació (imatge 5) indica un major ús de tècniques d'amplificació en les traduccions fetes sense MT. En conjunt, es podria dir que els traductors intervenen més en les traduccions on no hi ha la interferència de les MT, no obstant això la traducció feta sense MT del text 3 trenca aquesta tendència perquè es detecta un nombre inferior de casos d'amplificació respecte al text traduït amb MT. Caldrà comprovar amb un corpus més gran i en una futura investigació si aquest és un cas aïllat. Pel que fa als casos d'economia, ens trobem amb una situació similar (imatge 6). La tendència global mostra que es fa un major ús de tècniques de traducció en les traduccions fetes sense MT. No obstant això,

el text 3 n'és l'excepció (la diferència fins i tot és més significativa que la de les amplificacions).

Imatge 5. Gràfic d'amplificacions

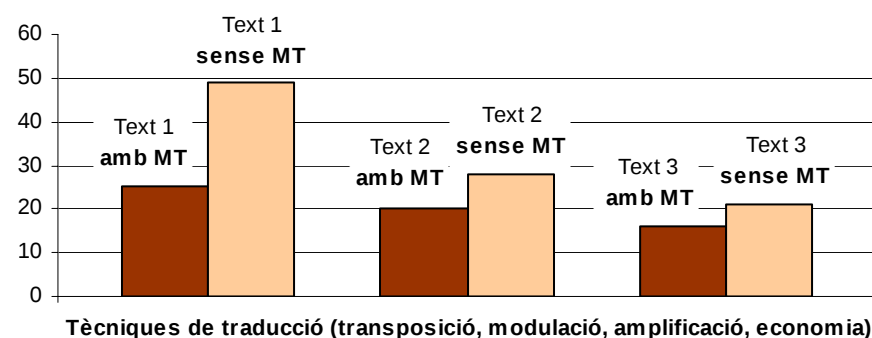

Imatge 6. Gràfic de casos d'economia

En resum, es pot conjecturar que el nombre general d'ocurrències de tècniques de transposició, modulació, amplificació i economia és superior en els textos d'arribada on no hi ha intervingut cap MT. El gràfic següent (imatge 7) mostra el grau superior d'intervenció per part dels traductors en les traduccions que han realitzat sense MT. Tanmateix, en futures investigacions, s'ha de determinar si el cas del text 3 és un fet aïllat, tant en l'anàlisi dels casos d'amplificacions com en els casos d'economia.

Imatge 7. Xifra global de tècniques de traducció (transposició, modulació, amplificació, economia)

4. Discussió sobre les dades obtingudes

Els resultats obtinguts a partir de l'anàlisi superficial dels tres parells de textos traduïts mostren diferències lingüístiques que assenyalen una interferència major del text de partida en la traducció feta amb MT que no pas en la feta sense MT. Aquesta conclusió s'extreu a partir de la suma dels trets més específics que s'han observat: la imitació de construccions simples del tipus adjectiu + nom, la reproducció de frases sense verb, l'omissió de l'article definit.

També a nivell morfosintàctic, s'ha detectat que els pronoms febles s'empren amb més freqüència en la traducció feta sense MT. Tanmateix, si ens basem amb els resultats de l'experiment, no podem confirmar que aquesta diferència sigui tan clara, ja que el major nombre d'ocurrències es dona en un sol text, en el text 3. Pot ser que la causa d'aquesta ocurrència més elevada sigui el tipus de text i el contingut, que dona joc a poder utilitzar més pronoms febles.

Quant a la hipòtesi 1.5 sobre la proximitat a la forma en què estava estructurat el text de partida, els resultats mostren una tendència a allunyar-se més de la forma del text de partida en els textos traduïts sense MT. Un cop més, però, no podem confirmar aquesta tendència en els tres textos. Precisament el text 1, que ha estat traduït per un traductor que treballa en una empresa de localització, és el que reproduïx amb més fidelitat l'estructura i la segmentació del text de partida tant en la traducció feta amb MT com en la feta sense MT. L'explicació pot raure en el fet que, tal com explicàvem al principi d'aquest estudi, el traductor està acostumat a respectar l'estructura dels textos de partida per poder reaprofitar millor els segments traduïts en traduccions posteriors. Aquesta decisió pot ser personal, però atès que el traductor de l'experiment treballa en una empresa de localització, és probable que li vingui imposada des de la mateixa empresa on treballa. Cal tenir en compte que és molt probable que la base de dades utilitzada la facin servir altres traductors. Al mateix temps, s'ha de tenir present que l'estructura del text 1 és la pròpia d'un manual d'instruccions, on les frases solen ser curtes amb moltes repeticions dels subjectes. Aquesta convenció es tan pròpia de la llengua de partida com de la llengua d'arribada.

La interferència a nivell ortotipogràfic (hipòtesi 1.3) s'ha pogut comprovar sobretot en el text 2 i el text 3.

Les dades extretes indiquen, primerament, una propensió per part dels traductors a no modificar la puntuació que els ve donada pel text de partida quan tradueixen amb l'ajut de MT. Atès que només es visualitza el text complet en la revisió final, és probable que el traductor tingui menys ocasions per observar que els signes de puntuació no són gaire naturals. En canvi, en la traducció feta sense MT, el traductor té una visió més àmplia del text superior i inferior durant més estona i pot detectar amb més claredat detalls com els de la puntuació. Tanmateix, cal analitzar més textos que incloguin una ocurrència major de signes de puntuació per acabar de confirmar si aquest tipus d'interferència a nivell ortotipogràfic és més freqüent en les traduccions fetes amb MT o si només té a veure, per exemple, amb l'oblit dels traductors o d'una revisió final poc profunda.

En segon lloc, arran de les dades obtingudes sobre l'anàlisi de la puntuació, s'observa un augment de pauses facultatives marcades per “,” (comes) en les traduccions realitzades amb MT que fa intuir un excés de concentració per part del traductor en cada frase individual, com a unitat de traducció que ve “imposada” pel funcionament i la interfície de les MT. Aquest tret fa palesa la seva manca de visió d'una unitat més àmplia com pot ser el paràgraf, del missatge global del text, o de tot allò que es troba més enllà del límit de la frase delimitada dins l'espai marcat per l'interfície característica de les MT.

Finalment, ja hem esmentat que la presència de manlleus o anglicismes ha estat escassa en tots tres textos. No obstant això, és significatiu el cas tan evident que es detecta en el text 3, on la traductora ha deixat el terme angles “role play” en anglès en la traducció feta amb MT mentre que li ha semblat més natural traduir-lo en la traducció sense MT.

Des d'un punt de vista macrotextual, l'anàlisi de l'extensió dels textos i del nivell de variació lèxica, mostra una propensió a un major grau d'explicitació i de repetició lèxica en les traduccions sense MT. Els traductors tendeixen a augmentar la cohesió global dels textos traduïts sense l'ajut de MT introduint-hi més paraules per facilitar-ne la comprensió. Tanmateix, és probable que el nivell de variació lèxica sigui més baix a causa d'aquest nombre superior de paraules, ja que el nivell de variació i repetició lèxica és proporcional amb l'augment de l'extensió del text.

L'anàlisi de l'ús de tècniques de traducció varies per demostrar la hipòtesi relativa al grau d'intervenció del traductor conclou una inclinació manifesta per part dels traductors a intervenir més en les traduccions que fan sense l'ajut de MT. D'una

banda, les modulacions són una de les manifestacions més clares de la intervenció del traductor. D'altra banda, el nombre més elevat de transposicions facultatives detectades en les traduccions fetes sense MT demostra la intenció per part del traductor d'apropar el resultat del procés de traducció a les convencions gramaticals més naturals de la llengua d'arribada. Un estudi més profund realitzat sobre un corpus de texts més ampli pot contribuir a detectar, mitjançant les transposicions, tendències com ara el fet de canviar més sovint els noms per verbs en les traduccions fetes sense MT, perquè en català (llengua d'arribada) se solen fer servir més que no pas els substantius. Aquests trets més propers a la llengua d'arribada (no detectats en les traduccions realitzades amb MT) contribueixen a aportar informació per elaborar una futura llista de consells i directrius que es podrà tenir en compte en les traduccions que es facin amb l'ajut de MT, així com durant la seva revisió. Pel que fa al major nombre de tècniques d'amplificació que s'han trobat en les traduccions on no s'ha utilitzat MT, aquesta dada corrobora una major intervenció per part del traductor però també es pot relacionar amb la intenció inconscient per afegir-hi elements de cohesió, un fet que ja s'ha demostrat anteriorment amb el nivell d'explicitació dels textos, mesurat mitjançant l'extensió dels textos i la repetició lèxica.

La suma de tots els trets observats i descrits en l'àmbit microlingüístic, juntament amb el menor grau d'explicitació que es detecta en les traduccions fetes amb MT, indiquen que el grau de literalitat pel que fa a la sintaxi, la morfologia i l'estructura és més elevat en els textos traduïts amb MT. Aquesta hipòtesi general la refermen els resultats relatius a les ocurrencies de tècniques de traducció detectades. Els resultats globals pel que fa a transposicions i modulacions facultatives, i els casos d'amplificacions i d'economia, assenyalen que els traductors participen menys en la creació del text d'arribada quan utilitzen MT (hipòtesi 2) i en conseqüència s'allunyen menys del text de partida.

Com s'ha esmentat al llarg dels diferents apartats, calen en general però més mostres per confirmar els trets lingüístics que s'han detectat i per descartar excepcions de les regularitats que s'han trobat en l'anàlisi dels tres parells de traduccions. En l'apartat següent es tracten els aspectes que cal millorar i com es pot enfocar el futur d'aquesta investigació.

5. Aspectes que cal millorar i desenvolupament futur de la investigació

L'objectiu bàsic d'aquest estudi era detectar quin impacte exercien les MT sobre la llengua d'arribada. L'observació de diferències lingüístiques entre tres textos traduïts amb MT i sense MT ha servit per analitzar aquest impacte. Veiem doncs que es detecten interferències o trets específics en les traduccions fetes amb MT. No obstant això, som conscients que aquesta primera aproximació als textos és força superficial. Primerament, ateses les ocurrencies que s'han detectat relatives a cada tret específic, no creiem que la representativitat dels textos sigui suficient com per confirmar les hipòtesis. Tres textos de 1000 paraules no és un corpus prou extens per parlar de regularitats. Per això en aquest estadi, pot ser hauríem de parlar de tendències. En segon lloc, els tipus de texts de l'experiment no tenen cap relació entre ells ja que el camp al qual pertanyen els traductors i les traductores que hi han participat és completament diferent. L'impossibilitat d'introduir la variable relativa al tipus de text és significativa perquè no ens deixa corroborar si algun dels trets detectats són més aviat propis de les característiques del text que es tradueix que no pas com a resultat de l'ús de les MT o no. En tercer lloc, ens hem vist obligats a recórrer als únics traductors i traductores del nostre entorn de companys professionals que ens podien oferir algun text antic traduït al català amb MT. Tot i que no pensàvem que fos un obstacle, ens ha estat força difícil trobar companys amb la combinació anglès - català que disposessin de textos al català traduïts amb MT fa més d'un any. La majoria que fan servir MT és per a la combinació anglès - castellà. A més a més, l'únic que ens podia proporcionar un text relacionat amb el món de la localització ha estat el que s'ha mostrat més escèptic quant a l'estudi i des de bon principi va manifestar que no creia que servís de gaire perquè al cap i a la fi el text s'hi assemblaria molt. Creiem doncs que pot haver influït en la disposició del traductor a mirar-se bé el resultat d'aquesta darrera traducció feta sense MT. També la qüestió de la confidencialitat ha estat conflictiva, ja que inicialment no trobàvem ningú (fins i tot els traductors que hi han participat) que volgués, o més aviat que pogués, cedir-nos uns textos per a l'estudi (recordem que sempre estem parlant de la combinació anglès - català). Cal tenir també en compte que el fet que siguin col·laboracions on els traductors no cobren res per la feina feta, pot afectar al nivell de qualitat de la traducció que ofereixen els participants.

Finalment, l'autora d'aquest projecte és conscient que l'anàlisi dels trets lingüístics només està basat en el seu criteri personal com a lectora i traductora al català, i que per tant fora bo disposar de l'opinió dels mateixos autors per enfrontar-los a les

solucions que han pres al llarg del procés de la traducció. Aquest aspecte es tracta a continuació en el resum d'actuacions que s'ha previst emprendre en la segona part d'aquesta investigació.

Un cop assenyalats els aspectes que cal millorar, descriurem breument els propòsits que formen part de la línia d'investigació futura que es vol seguir. En aquesta segona etapa de la investigació es replicarà un experiment similar però més ampli per confirmar les interferències i els trets detectats i ampliar les dades obtingudes en el primer estudi a petita escala. Aquest experiment consistirà també en comparar textos traduïts amb MT i sense MT. Els traductors primer faran la traducció sense MT i al cap de sis mesos traduiran el mateix text amb MT. Tanmateix, en aquest experiment hi haurà un seguit de modificacions respecte del primer. Els canvis i les raons pels quals s'hi introdueixen són els següents:

1. Hi haurà un grup de sis traductors professionals i un altre grup de sis estudiants de traducció: s'amplia el nombre de participants a fi de disposar d'un corpus de mostres més gran que contribueixi a confirmar amb més seguretat les interferències o trets que es repeteixin en totes les traduccions. A més a més, es podrà observar si els trets i canvis són similars en els dos grups de traductors o si algunes interferències depenen de la variable de l'experiència.
2. Un grup de 6 traductors professionals i de 6 estudiants amb experiència en l'ús de MT traduiran dos textos de l'anglès al català, un amb l'ajut de MT i l'altre sense MT. Els textos pertanyeran al sector de la localització, probablement seran parts d'una guia d'instruccions de programari. El contingut dels textos serà molt similar i s'hi introduiran petites modificacions per provar deliberadament la repetició dels trets observats en el primer experiment pilot. El fet de rebre un text lleugerament diferent la segona vegada elimina la possibilitat que recordin que ja el van traduir i que no calgui informar-los sobre l'experiment. En la primera traducció que rebran se'ls especificarà que no utilitzen MT perquè així ho ha demanat el client que ens subcontracta.
3. Els traductors cobraran la traducció com si fos un encàrrec professional: si els traductors pensen que és un encàrrec professional no es veuran condicionats per factors aliens a la feina real que fan diàriament, com ara la falta de pressió perquè no els paguen per la feina, no tenen una data de lliurament "obligatòria", la manca d'interès per traduir i revisar el text...
4. Tots els traductors traduiran el mateix text i estarà modificat perquè contingui segments equivalents o similars als de la MT que es donarà als traductors. El segon text

estarà retocat perquè s'adapti després a la base de dades que rebran per tornar a fer la traducció amb MT sis mesos més tard.

5. El text tindrà un 50% més de paraules que els textos del primer experiment: una major extensió del text contribuirà a detectar millor els trets que afecten al conjunt del text en general, per exemple, l'estructuració del text d'arribada.

6. Tots els traductors rebran la mateixa base de dades per a la traducció que facin amb ajut de MT i la MT contindrà alguns errors o trets forasters de la llengua d'arribada introduïts de propòsit: Això ens permetrà replicar l'experiment de Bowker (2005) i comprovar fins a quin punt els traductors respecten els segments amb una equivalència d'un 100% (o cadenes de text similars), en aquest cas, en detriment de la qualitat de la traducció final o si la integració de les MT no influeix en la seva capacitat de decidir l'opció més correcta durant el procés de traducció.

En aquesta segona etapa també s'elaborarà un qüestionari que es lliurarà als traductors un cop hagin realitzat les dues traduccions (amb MT i sense MT). El qüestionari contindrà preguntes relacionades amb els trets detectats en les traduccions per avaluar si els traductors pensen que es produeixen a causa de la interferència de les MT en el procés de traducció.

En aquesta segona etapa s'afegeixen dues hipòtesis més:

- A causa del reaprofitament de la base de dades de la memòria de traducció, els traductors tendeixen a ser menys crítics i a acceptar els segments coincidents sense revisar si el reaprofitament del segment es correcte o no dins del text que es tradueix, en detriment de la qualitat del text final que pot presentar errors d'expressió o interpretació (rèplica de l'experiment de Bowker).
- La integració de les MT en el procés de traducció contribueix a augmentar la consistència terminològica del text d'arribada.

Quant a aquesta darrera hipòtesi, aprofitarem l'anàlisi dels textos per tornar a confirmar la hipòtesi de la consistència terminològica, tot i que existeixen empreses que fabriquen o distribueixen el programari de les MT i que han publicat casos pràctics per demostrar-ho. En aquesta segona etapa del projecte també s'espera detectar nous trets i interferències que refermin les hipòtesis exposades o que obrin les portes a altres conjectures.

6. Conclusions

És evident que les MT són un recurs molt útil per afavorir la productivitat dels traductors i la coherència terminològica de les traduccions, i n'existeixen casos pràctics i estudis que ho demostren. Tanmateix, com s'ha dit ja al començament d'aquest projecte, manquen moltes obres i estudis que vagin més enllà de la productivitat per mesurar l'impacte de les MT sobre el procés de traducció i en la qualitat final de la traducció.

Les MT juguen un paper transcendental en tant en quant són un instrument mediador entre la traducció purament automàtica i la traducció suposadament controlada pel traductor. No obstant això, a la introducció s'assenyala que implícitament les MT "imposen" la unitat de traducció amb la qual han de treballar els traductors, els quals es veuen obligats molts cops a respectar els segments que marca l'original per poder tornar a aprofitar-los per a properes traduccions. Dins de la mateixa línia d'imposicions", també hi ha altres factors externs que estan estretament lligats a les MT i relacionats amb l'iniciador de l'acció traductora: les tarifes que es paguen per la traducció, la data de lliurament, l'obligació de treballar amb uns segments ja existents d'una altra base de dades...Tots aquests element "imposen" la forma com s'ha de dur a terme el procés de traducció. I a aquest factors se'n sumen d'altres, com ara la interfície de la traducció i la facilitat del funcionament del sistema. La suma de tots aquests aspectes fa que aquest suposat control que tenen els traductors sobre les MT no sigui en realitat tan obvi. "Imposar" pot semblar un terme un xic agosarat i recorda força al dilema etern del control de l'home (el traductor) sobre les màquines (les MT).

No obstant això, dins del camp dels estudis de la traducció, només podem contribuir a solucionar el dilema si som capaços de mesurar el control real que tenen els traductors sobre les MT, anant més lluny i veient si s'observa algun impacte arran de l'ús dels programes en el producte final que és la traducció. L'observació i concreció dels canvis, "involuntaris" o no, que puguin detectar-se, representa un pas més en la investigació per mesurar el control del traductor i descobrir que es allò que li manca controlar.

Aquest projecte se centra en els canvis lingüístics amb l'objectiu de descobrir si hem de tenir en compte algunes particularitats de la llengua que se'ns escapen o en les quals incorrem quan fem les MT. En les actes del II Seminari de correcció de textos de l'Institut d'Estudis Catalans (2003) es recorda que quan hom parla de

traduccions massa literals, en el fons es refereix a traduccions amb calcs –lèxics, però sobretot, sintàctics– i al mateix temps, s’assenyala que sovint costa veure els calcs sintàctics i per això mateix, són els que, de mica en mica, s’infilten a la llengua natural. Cal doncs estar a l’aguait durant el procés en què fem us de les noves tecnologies i tenir en compte que aquesta infiltració pot passar-nos per alt i malmetre el nivell de qualitat de la traducció final. Aquí fora bo també fer referència a la reflexió que fa Pym (200:9-10) tot parlant sobre la cooperació en l’àmbit de la traducció. Es veritat que l’esforç que posem en la traducció no hauria de superar els beneficis mutus que podem obtenir de la transacció. I tanmateix, potser és aquesta una de les raons per les qual decidim (o no arribem ni a decidir) que no paga la pena tenir cura dels detalls estilístics, podríem dir-ne també el vestit del text. Aquest tipus de “mirament” es considera més aviat una “passió pedagògica” difícil d’enllaçar amb la pràctica professional de la traducció. Malgrat aquesta concepció, fer un bon ús de la llengua i evitar les interferències de la llengua de partida és un element bàsic per garantir la qualitat de les traduccions. Una nota positiva a aquesta possible invasió de l’especificitat lingüística d’una cultura derivada de les noves tecnologies i de tot allò que les envolta, és el fet que ja s’han fet alguns intents per millorar el resultat final. Es poden trobar guies d’estil –encara que no gaire profundes– com la que ha redactat Softcatalà per a la traducció de programari i que ha comptat amb el suport i els suggeriments del Termcat.

Les reflexions presentades al llarg d’aquest estudi i els resultats extrets o que s’intueixen arran de l’experiment pilot esperen ésser d’una banda, l’inici d’un projecte incipient que mesuri l’impacte de les MT sobre la qualitat dels textos finals. I d’altra banda, esperen contribuir a que els fabricants del programari ho tinguin en compte per a millorar la funcionalitat dels seus productes, al mateix temps que els usuaris o els revisors de les traduccions fetes amb l’ajut de MT siguin conscients de les interferències o mancances que cal arranjar per tal de millorar la qualitat final de les traduccions.

Referències bibliogràfiques

- Abaitua, Joseba. 2001. "Memorias de traducción en TMX compartidas por Internet". *Revista tradumàtica* 0.
- Arrouart, Catherine. 2003. "Les mémoires de traduction et la formation universitaire : quelques pistes de réflexion". *Meta* 48:3.
<http://www.erudit.org/revue/meta/2003/v48/n3/007615ar.html>. Visitada maig de 2006.
- Austermühl, Frank. 2001. *Electronic Tools for Translators*. Manchester: St.Jerome Publishing.
- Bédard, Claude. C. 2000. "Translation memory seeks sentence-oriented translator..." *Traduire* 186. http://www.terminotix.com/eng/info/mem_1.htm. Visitada maig de 2006.
- Bédard, Claude. 2001. "Une nouvelle profession: traducteur de phrases". *Circuit* 70.
- Biau Gil, José Ramón. 2005. *Flying blind; Translation interfaces and non-verbal information in hypermedia texts*. Treball d'investigació. Tarragona: Intercultural Studies Group. http://isg.urv.es/library/online_catalog.htm. Visitada setembre de 2006.
- Biau Gil, José Ramón&Anthony Pym. 2003. "Las memorias de traducción y el olvido del traductor. Apuntes para la pedagogía de un avance pedagógico imperfecto". En *Entornos informáticos de la traducción profesional. Las memorias de traducción*. Gloria Corpas Pastor and María José Varela Salinas, (eds). Granada: Editorial Atrio. http://www.tinet.org/~apym/on-line/memorias_traduccion.pdf. Visitada abril de 2006.
- Biau, José Ramón i Pym, Anthony . 2006. "Technology and translation (a pedagogical overview)". En *Translation Technology and its Teaching (with much mention of localization)*. Anthony Pym et al., (eds). Tarragona: Intercultural Studies Group. 5-19. [www.tinet.org/~apym/on-line/ BiauPym_TechnologyAndTranslation.pdf](http://www.tinet.org/~apym/on-line/BiauPym_TechnologyAndTranslation.pdf). Visitada juny de 2006.
- Blum-Kulka Shoshana. 2004. "Shifts of Cohesion and Coherence in Translation". En *The Translation Studies Reader*, L. Venuti (ed.). New York & London: Routledge. 290-305

- Bowker, Lynne. 2005. "Productivity vs Quality? A pilot study on the impact of translation memory systems". *Localisation Focus* 4 (1): 13-20.
- Bracho, Llum. 2004. *La traducció en el discurs mediambiental en llengua catalana: anàlisi i caracterització d'un corpus ambidireccional*. Tesis doctoral. Castelló de la Plana. http://www.tdx.cesca.es/TESIS_UJI/AVAILABLE/TDX-1115104-100816//bracho.pdf. Visitada maig de 2006.
- Castellà, Josep M. 2001. *La complexitat lingüística en el discurs oral i escrit: densitat lèxica, composició oracional i connexió textual*. Tesis doctoral. Universitat Pompeu Fabra. http://www.tdx.cesca.es/TESIS_UPF/AVAILABLE/TDX-0311102-134928//tjcl1de2.pdf. Visitada setembre 2006.
- Chau, Simon S. C. (Chau Suicheong). 1984. "Hermeneutics and the translator: The ontological dimension of translating". *Multilingua* 3(2): 71-77. <http://isg.urv.es/library/papers/chau.htm>. Visitada maig de 2006.
- Chesterman, Andrew i Williams, Jenny. 2002. *The Map*. Manchester: St. Jerome Publishing.
- Dragsted, Barbara. 2004. *Segmentation in Translation and Translation Memory Systems. An Empirical Investigation of Cognitive Segmentation and Effects of Integration a TM System into the Translation Process*. Copenhagen: Samfundslitteratur. <http://isg.urv.es/library/papers/segmentation.doc>. Visitada setembre de 2006.
- Esselink, Bert. 2000. *A Practical Guide to Localization*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- García, Ignacio. 2006. "Translators on Translation Memories. A Blessing or a Curse?" http://isg.urv.es/library/papers/Garcia_Translators.pdf. Visitada el maig de 2006.
- Gow Francie, 2003. *Metrics for Evaluating Translation Memory Software*. Tesis. Ottawa: University of Ottawa. http://www.chandos.ca/Metrics_for_Evaluating_Translation_Memory_Software.pdf. Visitada maig de 2006.
- Heyn, Matthias. 1998. "Translation Memories: Insights and Prospects". En *Unity in Diversity? Current Trends in Translation Studies*. Bowker, Lynne; Michael Cronin et al (eds). Manchester: St. Jerome Publishing. 123-126.
- Hutchins, John. 1999. *The development and use of machine translation systems and computer-based translation tools*. International Symposium on Machine Translation and Computer Language Information Processing. Beijing, China.

- <http://ourworld.compuserve.com/homepages/WJHutchins>. Visitada el maig de 2006.
- Karlson Anita. 2003. "How many words per day?. The Freelance Translator".
<http://www.thefreelancetranslator.polartext.com/art5.htm>. Visitada l'abril de 2006.
- Marco, Josep. 2004. "Les tècniques de traducció (dels referents culturals): retorn per a quedar-nos-hi". *Quaderns. Revista de traducció* 11: 129-149
- Martí, Joan et al. 2003. *La qualitat de la llengua oral en els mitjans de comunicació*. II Seminari de Correcció de Textos. Institut d'Estudis Catalans.
[http://www.iecat.net/institucio/presidencia/OCAL/pdf/SCT-II_\(actes\).pdf](http://www.iecat.net/institucio/presidencia/OCAL/pdf/SCT-II_(actes).pdf).
Visitada maig de 2006
- Mestres, Josep M et al. 1995. *Manual d'estil: la redacció i l'edició de textos*. Barcelona: Eumo Editorial, Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, Associació de Mestres Rosa Sensat.
- Nagao, M. 1984. "A Framework of a Mechanical Translation System by Analogy Principle". En *Artificial and Human Intelligence*. A. Elithorn i R. Banerji (eds). Amsterdam: Elsevier Science Publishers. 173-180.
- Nord, Christiane. 2001. *Translation as a Purposeful Activity. Functionalist Approaches Explained*. Manchester, U.K&Northampton MA: St. Jerome Publishing
- Nord, Christiane. 1998. "La unidad de traducción en el enfoque funcionalista".
Quaderns. Revista de traducció (1): 65-67.
- Saldanya Perez et al. 1998. *Diccionari de Lingüística*. Oliva: Colomar Editors.
- Pym, Anthony. 2002. "Localization and the dehumanization of discourse". Tarragona: Intercultural Studies Group. <http://www.tinet.org/~apym/online/dehumanization.pdf>. Visitada maig de 2006.
- Pym, A. 2000. "On Cooperation". <http://www.fut.es/~apym/on-liine/cooperation.html>.
Visitada maig de 2006
- Rode, Toni. 2000. "Translation Memory: Friend or Foe?". *International Journal for Language and Documentation*: 12-13.
http://www.crux.be/English/IJLD/ILJD_04_TM.pdf. Visitada juny de 2006
- Softcatalà. 2005. Guia d'estil per a la traducció de programari.
<http://www.softcatala.org/projectes/eines/guiaestil/guiaestil.htm#termcat>.
Visitada juny de 2006.

- Toury, Gideon. 1995. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Vinay, Jean-Paul i Darbelnet, Jean. 1995. *Comparative Stylistics of French and English. A Methodology for Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Webb, Lynn E. 1992. *Advantages and Disadvantages of Translation Memory: A Cost/Benefit Analysis*. Tesi doctoral. Monterey/California: Institute of International Studies. <http://www.webbsnet.com/translation/thesis.html>. Visitada juny de 2006.

8. Annex 1.

8.1. Relació de tècniques de traducció extretes de les traduccions realitzades sense MT

	Transposició	Modulació	Manlleu	Amplificació	Economia
TP				For more details on...	... please refer...
TA sense MT				Si voleu més informació...	... consulteu...
TP				To set up the SB wizard...	
TA sense MT				Si voleu instal·lar l'auxiliar...	
TP				.. you must read...	
TA sense MT				...llegiu...	
TP	How to Set Up the (...) Preinstallation Tool				
TA sense MT	Instal·lació de l'eina de preinstal·lació...				
TP					...that came with...
TA sense MT					... inclosa...
TP				...referenced in the (...) guide...	
TA sense MT				...a les quals fa referència la guia...	
TP					...enter their Product Key, and enter their user name.
TA sense MT					...escriure la Clau del producte i el nom d'usuari.
TP					...to provide information about your unique support programs
TA sense MT					... proporcionar informació dels vostres programes de suport
TP					Preinstallation also allows you to test...
TA sense MT					També us permet verificar...
TP					... before you ship to the customer
TA sense MT					... abans de comercialitzar-los
TP		.. should prevent issues seen in OSR2			
TA sense MT		...haurien d'evitar els problemes ocorreguts...			
TP				They will support a large variety of...	
TA sense MT				Els programes de control són compatibles amb una àmplia varietat d'unitats...	
TP	This will ensure that...				
TA sense MT	D'aquesta manera, us assegurareu que...				
TP	...the computer that has Windows 98 preinstalled.				
TA sense MT	...l'ordinador amb el Windows 98 preinstal·lat.				
TP				... an easy interface for creating...	
TA sense MT				...que proporciona una interfície senzilla que	

		s'utilitza per...
TP	... by using OEM tools	
TA sense MT	... a través de les eines OEM	
TP		The Microsoft Windows 98 operating system product
TA sense MT		El sistema operatiu Microsoft Windows 98
TP	The following overview...	
TA sense MT	Aquesta introducció...	
TP		It's important to read this guide and thoroughly understand..
TA sense MT		És important que llegiu aquesta guia amb atenció per entendre
TP	You need to go through...	
TA sense MT	Heu de realitzar...	
TP		...to boot your target PC
TA sense MT		...per arrencar l'ordinador de destí
TP	...the (...) drivers for your customer computer.	
TA sense MT	... els programes de control (...) corresponents a l'ordinador del client	
TP		...where Windows 98 will be preinstalled
TA sense MT		... en el qual voleu preinstal·lar el Windows 98
TP		A computer that has at least a 500 MB hard disk
TA sense MT		Un ordinador amb un mínim de 500 MB d'espai lliure al disc dur
TP	...a second blank floppy disk	
TA sense MT	... un altre disquet buit	
TP	... how your customers will receive technical support	
TA sense MT	...de quina manera proporcionareu el servei de postvenda als clients	
TP		The manufacturer name (...), the model name...
TA sense MT		El nom del fabricant (...), el model...
TP		You can receive support (...) on a per incident basis
TA sense MT		Podeu rebre assistència cada vegada que es produeixi algun incident

TP		To get support ...
TA sense MT		Si voleu rebre assistència...
TP		... please contact...
TA sense MT		...poseu-vos en contacte...
TP		For information on purchasing...
TA sense MT		Si voleu informació sobre com podeu comprar...
TP		For support on...
TA sense MT		Si voleu rebre assistència...
TP		... per incident basis for \$95 per incident
TA sense MT		... cada vegada que es produeixi un incident (a un preu de \$95 per incident)
TP		To get up-to-date information...
TA sense MT		Si voleu obtenir informació actualitzada...
TP		After following the directions....
TA sense MT		Un cop hagueu llegit les instruccions...
TP	<i>How to Setup the (...) Preinstallation Tool</i>	
TA sense MT	<i>Instal·lació de l'Eina de preinstal·lació</i>	
TP		... then these shall prevail
TA sense MT		... seran aquests els que tindran validesa
TP		... reference is made to the following...
TA sense MT		... es fa referència als següents documents...
TP	... in addition to...	
TA sense MT	...complementaris als...	
TP	...to verify that nominated personnel (...) have been pre-qualified according to the requirements	
TA sense MT	...per verificar que el personal designat (...) ja ha estat qualificat d'acord amb els requisits.	
TP		...to verify that nominated personnel for audit assignments have been pre-qualified...
TA sense MT		per verificar que el personal designat per a realitzar les tasques de l'auditoria...
TP		The accredited unit shall provide (...).The accredited unit may either verify (...).In the latter case the accredited unit shall exercise...
TA sense MT		La unitat acreditada ha de facilitar (...). Pot verificar (...). En el darrer cas, ha de revisar...

TP		The accredited unit may either verify the audit team before the audit starts, or delegate this to the certification unit ...
TA sense MT		Pot verificar l'equip auditor abans que comenci l'auditoria o delegar-ho a la unitat de certificació
TP		The accredited unit may (...) delegate this to the certification unit <i>that is undertaking the audit.</i>
TA sense MT		Pot (...)delegar-ho a la unitat de certificació <i>que s'encarrega de dur-la a terme</i>
TP	In the latter case the accredited unit shall exercise post audit checking...	
TA sense MT	En el darrer cas, ha de dur a terme una revisió després de l'auditoria...	
TP		...keep an up-to-date (...) CPD record
TA sense MT		... mantenir un registre (...) CPD (formació professional continuada)...
TP		These documents shall be included as <i>input</i> to the Human Resource application...
TA sense MT		Aquests documents s'han d'incloure en la sol·licitud de Recursos Humans...
TP	The tasks involved in this subprocess are:	
TA sense MT	Aquest subprocés comprèn les tasques següents:	
TP		To set the final team
TA sense MT		determinar la composició de l'equip final
TP	...within a given time period...	
TA sense MT	... corresponents a un període de temps específic...	
TP		SmartCert or equivalent tools shall be used for these sub-processes.
TA sense MT		Per executar aquests sub processos s'han d'utilitzar l'Smartcert o eines similars.
TP	<i>The team nomination shall be done by selecting...</i>	
TA sense MT	<i>Per designar l'equip auditor s'ha de fer una selecció...</i>	

TP	...by selecting <i>pre-qualified candidates</i> ...	
TA sense MT	...s'ha de fer una selecció <i>dels candidats que ja hagin estat qualificats abans</i> ...	
TP	...the following team competence shall be ensured...	
TA sense MT	...s'ha de garantir que l'equip auditor està capacitat per a...	
TP	This may require that the audit team...	
TA sense MT	En aquest casos és possible que l'equip auditor...	
TP		In audits of customers needing controls capable of meeting requirements...
TA sense MT		En el cas d'auditories on els clients requereixin controls amb capacitat per a assolir...
TP		The role of a specialist/technical expert may be assumed by a competent member of the audit team.
TA sense MT		Aquesta funció la pot exercir un membre competent de l'equip auditor
TP		...and for improving the transfer into practice.
TA sense MT		...per (...) i millorar-ne l'aplicació a la vida pràctica
TP		When a unit decides to use sub-contractors to perform the audit work <i>on behalf of the company</i> ...
TA sense MT		Quan una unitat decideixi utilitzar subcontractistes per realitzar les tasques de l'auditoria...
TP		...the following shall be considered...
TA sense MT		... ha de tenir en compte que...
TP		...there is no conflict of interest, e.g. worked as a consultant...
TA sense MT		No hi hagi cap conflicte d'interessos, p.ex. que aquesta persona hagi treballat com a consultor...
TP	The client has been notified of the person's status...	
TA sense MT	Cal que el client sàpiga el càrrec que té aquesta persona...	
TP	...not all periodic audits require a	

		fully qualified team...
TA sense MT		... no cal un equip complet qualificat per a totes les auditories periòdiques...
TP	Short description of a training course for General Practitioners	
TA sense MT	Breu descripció d'un curs de formació <i>adreçat a</i> metges generalistes	
TP	<i>It aims to enhance GPs' knowledge...</i>	
TA sense MT	<i>La finalitat és millorar el coneixement que tenen els metges generalistes...</i>	
TP	Different manifestations and courses of depressive disorders <i>are described</i> and delimited from being in a depressive mood or in mourning	
TA sense MT	<i>Descripció de diferents manifestacions i evolucions de trastorns depressius i diferenciació de l'estat d'ànim depressiu i el dol</i>	
TP	Frequent problems in diagnosing depressive disorders <i>are presented...</i>	
TA sense MT	<i>Presentació (..) sobre els problemes que sorgeixen sovint a l'hora de diagnosticar trastorns depressius.</i>	
TP		<i>The public perception of the topic "depression" is mentioned by presenting frequent prejudices.</i>
TA sense MT		<i>Percepció per part del públic del tema de la "depressió", prejudicis freqüents.</i>
TP		...referring to physical complaints which often conceal the depressive pathology.
TA sense MT		...Comentari sobre les queixes físiques, al darrere de les quals hi ha, moltes vegades,

		la patologia depressiva.
TP		...the success of a (...) therapy is (...)dependant on the patient's compliance which can be suported (...) by education and guidance.
TA sense MT		...l'èxit d'una teràpia depèn (...) de la col·laboració del pacient, que l'educació i l'orientació poden fomentar de manera efectiva.
TP	Different treatment methods (...) are <i>presented</i>	
TA sense MT	<i>Presentació</i> de diversos mètodes de tractament...	
TP	Different treatment methods <i>which have proven to be effective</i> are presented	
TA sense MT	<i>Presentació</i> de diversos mètodes de tractament <i>d'eficàcia demostrada</i>	
TP	Information about the effects of available substances and products <i>being of use</i> for the treatment of depression are given.	
TA sense MT	Informació sobre els efectes de les substàncies i productes <i>disponibles</i> per al tractament de la depressió	
TP		...delimitation of depressive disorders from being in a depressive mood or in mourning.
TA sense MT		...diferenciació dels trastorns depressius de l'estat d'ànim depressiu o el dol.
TP	Frequent problems in diagnosing depressive disorders <i>are presented</i>	
TA sense MT	<i>Presentació</i> i debat sobre els problemes que sorgeixen sovint a l'hora de diagnosticar trastorns depressius.	
TP		The relevance of mental disorders (<i>first of all</i>

		<i>depressions</i>) as main causes of acute suicidality is pointed out.
TA sense MT		S'hi destaca la rellevància dels trastorns mentals (<i>amb les depressions en primer lloc</i>) com les principals causes de la tendència elevada al suïcidi.
TP		
TA sense MT		...parlar sobre la tendència al suïcidi existent pot representar un alleujament per al pacient...
TP		...concrete recommendations (...) are presented comprising e.g. the prescription of (...) and the arrangement of ...
TA sense MT		Presentació de recomanacions (...) concretes. Aquestes recomanacions inclouen, entre d'altres, la prescripció de (...) i la programació de...
TP		...to point out that the exploration and treatment of acute suicidality is a GP's indispensable duty.
TA sense MT		... subratllar el fet que l'estudi i el tractament de la tendència elevada al suïcidi constitueix un deure indispensable del MG.
TA sense MT	...and that <i>they have to be</i> explored actively through additional questions...	
TP	...la necessitat d'estudiar-los amb profunditat mitjançant preguntes addicionals...	
TA sense MT	An appropriate dialog (...) <i>is proposed</i> to be practiced	
TP	<i>Proposta</i> de diàleg...	
TA sense MT	The WHO-5 Well Being Index <i>is presented</i> ...	
TP	<i>Presentació</i> de l'Índex del Benestar WHO-5...	
TA sense MT		<i>For a further, more differentiated diagnosis...</i>
TP		<i>Si es desitja un diagnòstic més ampli i diferenciat...</i>
TA sense MT		...to discuss frequent problems in diagnosing depression.
TP		... debatre els problemes que sorgeixen sovint a l'hora de diagnosticar la depressió.
TA sense MT	Different approaches <i>are imparted</i> .	(...) <i>are</i>
TP	<i>Ensenyament</i> de	

	diferents enfocaments (...)	
TA sense MT	The functioning of the serotonin neurotransmission (...) <i>is described</i>	
TP	<i>Descripció</i> del funcionament de la neurotransmissió de serotonina	
TA sense MT	Different phases of a medical therapy (...) <i>are mentioned and delimited</i> from each other	
TP	<i>Enumeració i diferenciació</i> de diverses etapes de la teràpia mèdica...	
TA sense MT	... to give (...) guidelines enabling GPs to carry out <i>successful</i> treatments of depressive disorders ...	
TP	... proporcionar (...) pautes perquè els MG puguin tractar <i>de manera efectiva</i> els trastorns depressius...	
TP		... to give (...) guidelines enabling GPs to carry out <i>successful treatments</i>
TA sense MT		... proporcionar (...) pautes perquè els MG puguin <i>tractar de manera efectiva</i>
TP		<i>Handling of acute suicidality</i>
TA sense MT		<i>Com respondre a la tendència elevada al suïcidi</i>
TP	Statistical data about the occurrence of suicidal acts <i>compared to</i> other causes of death <i>are presented</i>	
TA sense MT	<i>Presentació</i> de dades estadístiques sobre la incidència d'actes de suïcidi, <i>en comparació amb</i> altres causes de mort.	

8.2 Relació de tècniques de traducció extretes de les traduccions realitzades amb MT

	Transposició	Modulació	Manlleu	Amplificació	Economia/Reducció
TP					
TA amb MT					
TP					
TA amb MT					
TP					
TA amb MT					
TP	...for (...) testing Microsoft® Windows® 98 preinstallation using the Microsoft Windows 98 CD.				
TA amb MT	...com (...) comprovar una preinstal·lació del Microsoft® Windows® 98 mitjançant el CD del Windows 98.				
TP				For more details on...	
TA amb MT				Si voleu obtenir més detalls...	
TP		please refer to the Help file provided in			
TA amb MT		consulteu el fitxer d'ajuda que inclou			
TP				, and may not be disclosed or distributed to end users.	
TA amb MT				i en cap cas no es poden divulgar ni distribuir als usuaris finals.	
TP		you're required to preinstall...			
TA amb MT		és recomanable que preinstal·leu...			
TP				using the System BuilderPreinstall Kit tools rather than Windows 98 Setup...	
TA amb MT				en lloc de fer-ho mitjançant el programa d'instal·lació del Windows 98..	

TP				.	...enter their Product Key, and enter their user name...
TA amb MT					...especificar la clau del producte i el seu nom d'usuari...
TP					Windows 98 SB tools now support generic CD-ROM drivers
TA amb MT					Les eines per a instal·ladors de sistemes Windows 98 són compatibles amb els controladors de CD-ROM genèrics.
TP				They will support a large variety of CD-ROM drives.	
TA amb MT				Ara són compatibles amb una gran varietat d'unitats de CD-ROM.	
TP		The Cfgdir is a new variable in the SB product			
TA amb MT		El producte per a instal·ladors de sistemes inclou la nova variable Cfgfir			
TP		...the correct configuration set will be downloaded to the target PC			
TA amb MT		...l'ordinador de destí baixarà el conjunt de configuració correcte			
TP	...the computer that has Windows 98 preinstalled.				
TA amb MT	... l'ordinador amb el Windows 98 preinstal·lat.				
TP				OEM (Original Equipment Manufacturer)	
TA amb MT				OEM (de l'anglès Original Equipment Manufacturer, fabricant	

				original d'equips)	
TP	It's important to read...				
TA amb MT	Cal que llegiu...				
TP					Use the Preload Boot Floppy to boot your target PC
TA amb MT					Utilitzeu el disquet d'arrencada de precàrrega per arrencar l'ordinador de destí
TP	the system on which the wizard and other tools are located				
TA amb MT	el sistema que conté l'auxiliar i altres eines				
TP	This hardware does not necessarily have to be shipped				
TA amb MT	No és necessari incloure aquest maquinari				
TP		...that do not contain a previous operating system			
TA amb MT		... que no tinguin instal·lat cap sistema operatiu.			
TP				The preinstallation process is <i>not</i> for upgrading...	
TA amb MT				No es pot utilitzar el procés de preinstal·lació per actualitzar...	
TP				For support on a per incident basis for \$95 per incident...	
TA amb MT				Si voleu rebre assistència tècnica per incidència, amb una tarifa de 95 dòlars per incidència...	
TP					...please contact...
TA amb MT					...poseu-vos en contacte...
TP				via our Credit Card line at (...or via our	

				#900 Toll line at (...)	
TA amb MT				...trucant al telèfon (...), si pagueu amb targeta de crèdit, o al telèfon de pagament (...)	
TP				keep an up-to-date (...) CPD record	
TA amb MT				maintenir un registre (...) CPD (formació professional continuada)	
TP				...to inform (...) of changes in	
TA amb MT				...informar (...)dels canvis que es facin en ...	
TP				.. shall be included as input to the (...) application	
TA amb MT				... s'han d'incloure com elements d'entrada per adjuntar amb la sol·licitud de ...	
TP					... set requirements at project level
TA amb MT					...establir els requisits quant al projecte
TP	Review Project and set Requirements				
TA amb MT	La revisió del projecte i l'establiment dels requisits				
TP	Schedule Single Project				
TA amb MT	La planificació del projecte individual				
TP	Perform Monthly Scheduling				
TA amb MT	L'elaboració de la planificació mensual				
TP				To set the final team	
TA amb MT				Decidir quin és l'equip final	
TP				To set the team	
TA amb MT				Decidir la composició	

				de l'equip	
TP	...the following team competence shall be ensured...				
TA amb MT	...s'haurà de garantir que l'equip està capacitat per a...				
TP				...to provide product or service in question	
TA amb MT				...per poder oferir el producte o el servei en qüestió	
TP	This may require...				
TA amb MT	Per aquesta raó es possible que calgui...				
TP					Use of Sub-contractors
TA amb MT					Les subcontractacions
TP					When a unit decides to use sub-contractors to perform...
TA amb MT					En el cas que una unitat de la companyia decideixi que un/una subcontractista...
TP					...to perform the audit work
TA amb MT					... realitzar l'auditoria...
TP				... the following shall be considered...	
TA amb MT				... s'hauran de tenir en compte els següents elements...	
TP				... the ICP(s)...	
TA amb MT				... els ICP (Processos de Certificació Internacional) ...	
TP				... that there is no conflict of interest, e.g. worked as a...	
TA amb MT				... que no hi ha cap conflicte d'interessos, p.ex. pel fet d'haver treballat com...	

TP				... The client has been notified (...) and accepts the person...	
TA amb MT				... S'ha d'haver comunicat al client (...) i aquest ha d'haver-la acceptat...	
TP					... and accepts the person...
TA amb MT					...i aquest ha d'haver-la acceptat...
TP				Within the „European Alliance against Depression“ ...	
TA amb MT				En el marc de l'Aliança Europea contra la Depressió...	
TP			...like discussions and role plays...		
TA amb MT			...com per exemple debats i role plays... * (el mateix manlleu apareix 3 vegades)		
TP				...for a more comprehensive understanding ...	
TA amb MT				... a fi d'assolir una comprensió més àmplia del tema...	
TP		The content of the training course comprises:			
TA amb MT		El curs de formació comprèn els següents continguts:			
TP				Diagnostic and therapeutic deficits...	
TA amb MT				els déficits des del punt	

				de vista diagnòstic i teràpèutic...	
TP	The <i>public</i> perception...				
TA amb MT	percepció que té el públic...				
TP					...from being in a depressive mood or in mourning...
TA amb MT					... dels estats depressius o els dols...
TP				For a further, more differentiated diagnosis...	
TA amb MT				Per obtenir un diagnòstic més ampli i diferenciat...	
TP					...to present (...) available diagnostic instruments...
TA amb MT					...presentar (...) les eines per al diagnòstic...
TP					
TA amb MT					
TP					
TA amb MT					
TP					... treatment methods which have proven to be effective...
TA amb MT					... formes de tractament que han resultat efectives...
TP					... substances and products being of use for the treatment of depression...
TA amb MT					...les substàncies i els productes (...) per al tractament de la depressió...
TP				...to carry out (...) treatme nts (...) in their practice .	
TA amb MT				...tractaments (...) al llarg de la seva activitat.	
TP					Statistical data about the occurrence of suicidal acts compared to other causes of death are presented

TA amb MT					<i>Es comparen les dades estadístiques sobre la incidència de les accions suïcides amb altres causes de defunció</i>
TP					<i>t is stressed that talking about existing suicidality can mean a relief for the patient...</i>
TA amb MT					<i>Se subratlla el fet que parlar sobre les tendències suïcides existents pot alleujar el pacient</i>
TP	...a empathetic dialog between GP and patient is a crucial instrument for the <i>clarification</i> of acute suicidality.				
TA amb MT	... un diàleg empàtic entre el generalista i el pacient constitueix un instrument determinant <i>per establir clarament</i> les greus tendències suïcides.				

9. Annex 2

9.1. Relació de trets/interferències detectades en els textos de partida i en els textos d'arribada.

TEXT 1

TP	TA amb MT	TA sense MT	Tret/Interferència en TA amb MT	Tret en TA sense MT
The following is a set of instructions for...	Les següents instruccions expliquen...	A continuació es detallen un conjunt d'instruccions...	Col·locació de l'adjectiu abans del substantiu	L'adjectiu va darrere del substantiu
Preinstallation also allows you to test the operating system...	A més, també us permet comprovar el funcionament del sistema operatiu...	També us permet verificar el sistema operatiu...	Redundància. Repetició d'elements	
...preinstall applications on the new computer	...preinstal·lar aplicacions al nou ordinador ...	...preinstal·lar aplicacions en els ordinadors nous...	Col·locació de l'adjectiu abans del substantiu	L'adjectiu va darrere del substantiu
... drivers are generic for both IDE and SCSI devices ...	...els controladors són genèrics tant per a dispositius IDE com per a...	...els programes de control són genèrics tant per als dispositius IDE com per als...	Absència d'article definit	La tendència d'ometre l'article definit és pròpia de la SL però no de la TL
The process of transferring the operating system...	Procés de transferir el sistema operatiu...	Procés que consisteix en transferir el sistema operatiu...	Traducció literal i Substantiu+Infinitiu. Falta el verb principal de la frase	Les frases independents han de portar un verb principal
The end-user computer on which the software is to be preinstalled	Ordinador (...) en el qual s' hi instal·larà el programari	Ordinador de l'usuari final en el qual es preinstal·larà el programari	Pleonasme.	Ja existeix un C.C de lloc, no cal substituir-lo per un pronom després
The following overview of the preinstall processes ...	La següent descripció general dels processos de preinstal·lació...	Aquesta introducció general dels processos...	Col·locació de l'adjectiu abans del substantiu	L'adjectiu va darrere del substantiu
The following overview of the preinstall processes can help ...	La següent descripció general dels processos de preinstal·lació us ajudaran a...	Aquesta introducció general dels processos de preinstal·lació us pot ajudar a...	La conjugació del verb no correspon amb el subjecte de la frase	La persona del verb ha de coincidir amb el subjecte de la frase
The first three phases are required to...	Les primeres tres fases són necessàries...	Les tres primeres fases són necessàries...	Col·locació. Ordre inadequat dels adjectius	Ordre natural de la frase en la TL
The target PC, at this point, has no operating system installed.	(...)l'ordinador de destí no té cap sistema operatiu instal·lat	(...) no hi ha cap sistema operatiu instal·lat en l'ordinador de destí.	Traducció del verb literal "have". La frase seria més natural amb un verb impersonal	

Create an end-user * boot disk	Creeu un disc d'arrencada de l'usuari final	Creeu un disc d'arrencada per a l'usuari final	Complementació nominal. Adjectiu+nom no sempre es pot traduir com a substantiu+de	
A (...) computer that has at least a 500 MB hard disk	Un ordinador (...) amb un disc dur de 500 MB com a mínim	Un ordinador (...) amb un mínim de 500 MB d'espai lliure al disc dur	Reproducció literal	Amplificació de la informació "500 MB d'espai lliure"
(...) if the generic drivers provided with the SB tools do not support your hardware.	(...) si els controladors genèrics que inclouen les eines per a instal·ladors de sistemes no són compatibles amb el vostre maquinari	(...) en el cas que els programes de control...	Condicional traduït literalment com a "si...".	La frase sona més natural amb l'expressió "en el cas que"
Optionally, a second blank floppy disk...	Opcionalment, un segon disquet buit	Opcionalment, un altre disquet buit	Calc de la construcció del SL	
The manufacturer name (...), the model name...	El nom del fabricant (...), el nom del model...	El nom del fabricant (...), el model...	Repetició de termes que es poden ometre	Reducció. Economia
You can receive support (...) on a per incident basis	Podeu rebre assistència (...) per cada incidència	Podeu rebre assistència cada vegada que es produeixi algun incident	Calc forçat del SL	Amplificació
To get support ...	Per rebre assistència...	Si voleu rebre assistència...	Traducció literal d'infinitiu en anglès	
...please contact Technical Support at 800-936-3100	...poseu-vos en contacte amb l'assistència tècnica trucant al telèfon 800-936-3100	...poseu-vos en contacte trucant al 800-936-3100	Redundància	
...please contact Support Sales 1-800-936-3500	...poseu-vos en contacte amb el Servei de Ventes de l'assistència trucant al telèfon...			
... please contact Technical Support (...) at 800-936-5800	...poseu-vos en contacte amb l'Assistència Tècnica trucant al telèfon...			
For support on a per incident basis...	Si voleu rebre assistència tècnica per incidència...	Si voleu rebre assistència cada vegada que es produeixi un incident...	Calc del SL	Suplementació/ Amplificació
After following the directions....	Després de seguir les instruccions...	Un cop hagueu llegit les instruccions...	Traducció literal	Transposició facultativa

* TA: Text d'arribada TP: Text de partida LA: Llengua d'arribada

LP: Llengua de partida

(...) you are ready to start the (...) Preinstallation wizard	Esteu preparats per iniciar l'auxiliar de preinstal·lació	Ja esteu llestos per executar l'auxiliar de preinstal·lació	Traducció literal	
---	--	--	-------------------	--

TEXT 2

TP	TA amb MT	TA sense MT	Tret/Interferència en TA amb MT	Tret en TA sense MT
...to verify that nominated personnel for audit assignments have been pre-qualified according to the requirements	...per verificar que la pre-qualificació del personal assignat per a les tasques d'auditoria s'ha fet d'acord amb els requisits	...per verificar que el personal designat per a realitzar les tasques de l'auditoria ha estat qualificat d'acord amb els requisits.	Traducció literal de pre-qualified	Ús del temps verbal per marcar l'anterioritat assenyalada pel prefixe en la LP. Transposició
...to verify that nominated personnel for audit assignments have been pre-qualified...	...per verificar que la pre-qualificació del personal assignat per a les tasques d'auditoria s'ha fet...	per verificar que el personal designat per a realitzar les tasques de l'auditoria...	Expressió sintètica.	Amplificació / Addició
The accredited unit shall provide (...). The accredited unit may either verify (...).In the latter case the accredited unit shall exercise...	La unitat acreditada facilitarà (...). La unitat acreditada pot verificar (...). En el darrer cas, la unitat acreditada...	La unitat acreditada ha de facilitar (...). Pot verificar (...). En el darrer cas, ha de revisar...	Calc de l'estructura del SL dins del mateix paràgraf: repetició del subjecte després de cada punt.	Omissió. S'omet el subjecte en les frases a continuació de la principal, atès que el subjecte s'esmenta al títol de l'apartat i en la primera frase del paràgraf i no hi ha risc d'ambigüitats.
In the latter case the accredited unit shall (...)perform audits (which may be delegated to others) of the certification unit.	En el darrer cas, la unitat acreditada haurà (...) de realitzar auditories (que es poden delegar a altres) de la unitat de certificació.	En el darrer cas, ha d'anar auditant la unitat de certificació (aquesta funció pot delegar-la a d'altres) .	Ordre de la frase igual que al TP	Canvi d'ordre. La col·locació del parèntesi al final de la frase fa que la lectura del text sigui més àgil.
The accredited unit may either verify the audit team before the audit starts, or delegate this to the certification unit that is undertaking the audit.	La unitat acreditada pot verificar l'equip auditor abans que comenci l'auditoria o delegar-ho a la unitat de certificació que s'encarrega de l'auditoria.	Pot verificar l'equip auditor abans que comenci l'auditoria o delegar-ho a la unitat de certificació que s'encarrega de dur-la a terme.		Amplificació: addició d'informació amb un verb i substitució d'un nom per un pronom
In the latter case the accredited unit shall exercise post audit checking...	En el darrer cas, la unitat acreditada haurà de realitzar una revisió post-auditoria	En el darrer cas, ha de dur a terme una revisió després de l'auditoria...		Transposició: Ús d'un adverbí per expressar posterioritat
Lead auditors/auditors shall provide the certification unit with an up-dated CV	Els auditors en cap/auditors han de lliurar a la unitat de certificació un CV actualitzat	Els auditors en cap/els auditors han de lliurar un CV actualitzat a la unitat de certificació	Calc de l'ordre sintàctic del TP: S+V+CI+CD.	Canvi d'ordre sintàctic: S+V+CD+CI

The tasks involved in this subprocess are:	Les tasques compreses dins d'aquest sub-procés són:	Aquest sub-procés comprèn les tasques següents:		Transposició facultativa
1. Review Project and set Requirements; To review the details of new or modified projects...	1. La revisió del projecte i l'establiment dels requisits; Revisar els detalls dels projectes modificats o nous...	1. Revisar el projecte i determinar-ne els requisits	Ortotipografia. No es té en compte si la puntuació emprada es correcta. A continuació del “;” s’escriuen majúscules. La funció explicativa de la 2a frase es pot lligar amb un “;” o amb “:” s’ha de continuar a la mateixa línia i amb minúscules.	
SmartCert or equivalent tools shall be used for these sub-processes.	Per a aquest sub-processos s'utilitzaran l'Smarcert o altres eines similars.	Per executar aquests subprocessos s'han d'utilitzar l'Smarcert o eines similars.		Amplificació. Addició d'informació amb la introducció d'un verb.
Audit Team Nomination Process - Introduction	El procés per designar l'equip auditor - Introducció	El procés de designació de l'equip auditor: Introducció	Ortotipografia. El guió amb la funció dels “:” no existeix en la TL.	
The team nomination shall be done by selecting...	Per a la designació de l'equip es seleccionaran...	Per designar l'equip auditor s'ha de fer una selecció...	Economia. Reducció.	Transposició facultativa Transformació del nom en verb (més propi de la LA)
...by selecting pre-qualified candidates...	...es seleccionaran candidats pre-qualificats ...	...s'ha de fer una selecció dels candidats que ja hagin estat qualificats abans...	Traducció literal de “pre-qualified”	Transposició facultativa. Ús del temps verbal per marcar l'anterioritat assenyalada pel prefixe “pre-“en la LP
Ability to indicate which requirements applicable to the processes are essential to provide product or service in question.	Indicar quins requisits relatius als processos són fonamentals per a poder oferir el producte o el servei en qüestió.	Assenyalar els requisits corresponents als processos que són essencials per subministrar aquell producte o servei en concret.	Traducció paral·lela: lèxica i sintàctica.	
In audits of customers needing controls capable of meeting requirements...	En les auditories de clients que necessitin controls capaçs d'assolir ...	En el cas d'auditories on els clients requereixin controls amb capacitat per a assolir ...		Amplificació. Addició d'informació.
The role of a specialist/technical expert may be assumed by a competent member of the audit team.	El lloc d'expert tècnic/especialista el pot ocupar un membre de l'equip auditor.	Aquesta funció la pot exercir un membre competent de l'equip auditor .		Anàfora. Economia.

TEXT 3

TP	TA amb MT	TA sense MT	Tret/Interferència en TA amb MT	Tret/Interferència en TA sense MT
...as the handling of	...com també la	...com també el	Ordre. Inversió	

of acute suicidality.	gestió de les greus tendències suïcides.	maneig de la tendència elevada al suïcidi.		
...a set of about 60 presentations will soon be available in an English version.	...aviat hi haurà disponible, en anglès , un conjunt d'aproximadament 60 diapositives de presentació.	...aviat hi haurà disponible una sèrie d'aproximadament 60 filmines de presentació en una versió en anglès.	Col·locació. Canvi de posició en el TA fet amb MT respecte a la frase del TP.	
...interactive elements (...) are provided...	...es faciliten elements interactius ...	...s'hi faciliten elements interactius...	Addició. S'ha afegit el pronom hi.	
...like discussions and role plays... ...an appropriate dialog (...) to be practiced in a role play. ...an appropriate dialog is proposed to be practiced in a role play.	...com per exemple debats i role plays... Es proposa practicar mitjançant un role-play , un diàleg adequat... ...es proposa practicar un diàleg pertinent, en forma de role play.	...com per exemple debats i jocs de rol... Proposta de diàleg (...) en forma de joc de rol. ...proposta d'un joc de rol per exemplificar un diàleg adequat.	Manlleu	Neologisme
...and for improving the transfer into practice.	...a fi de (...) i millorar-ne la posada en pràctica.	...per (...) i millorar-ne l'aplicació a la vida pràctica	Ampliació. Addició d'informació redundant? Expressió estranya	
The content of the training course comprises:	El curs de formació comprèn els següents continguts:	El contingut del curs de formació inclou:	Ampliació. Introducció de nous elements que no són al TP.	
The significance of depression ...	S'hi subratlla la importància de la depressió ...	S'hi subratlla la significació de la depressió ...		Similitud lèxica
The significance of depression for the global burden of disease is pointed out.	S'hi subratlla la importància de la depressió en el pes global de la malaltia.	S'hi subratlla la significació de la depressió per al pes global de la malaltia.		Traducció literal de la preposició
Frequent problems in diagnosing depressive disorders are presented...	Es presenten (...) els problemes freqüents a l'hora de diagnosticar els trastorns depressius...	Presentació (...) sobre els problemes que sorgeixen sovint a l'hora de diagnosticar trastorns depressius.	Similitud lèxica	Transposició facultativa (no obligatòria)
Frequent problems (...) are presented and discussed referring to physical complaints...	Es presenten i es debaten els problemes freqüents (...), fent referència a les molèsties físiques ...	Presentació i debat sobre els problemes que sorgeixen sovint (...). Comentari sobre les queixes físiques ...	Paralel·lisme amb l'estructura del segment del TP	Divisió del segment del TP en dues oracions.
...referring to physical complaints which often conceal the depressive pathology.	...fent referència a les molèsties físiques que sovint oculten la patologia depressiva.	...Comentari sobre les queixes físiques, al darrere de les quals hi ha , moltes vegades, la patologia depressiva.		Modulació facultativa
Objective: to discuss frequent problems (...); to present decisive diagnostic criteria and (...)instruments; to improve...	Objectiu: debatre els problemes freqüents (...); presentar els criteris decisius per al diagnòstic i les eines(...); millorar...	Objectiu: debatre els problemes que sorgeixen sovint (...); presentar criteris de diagnòstic decisius i les eines (...); millorar...	Puntuació igual que en el TP (El “;” no se sol utilitzar en enumeracions, excepte en les que s'escriuen en paràgrafs diferents)	Puntuació diferent al TP (La coma s'utilitza en enumeracions. El “;” separa sèries que ja tenen fragments separats per altres signes de puntuació

				o que són llargues i complexes)
...the effect of antidepressants as serotonin reuptake inhibitors is described.	Es descriu (...) l'efecte d'antidepressius com la reabsorció de serotonina	Descripció de (...) l'efecte dels antidepressius com a inhibidors de la recuperació de la serotonina.	La traducció amb MT no es correspon amb allò que diu el TP. Es corre el risc de reutilitzar-la després en futures de traduccions.	
...the success of a (...) therapy is (...) dependant on the patient's compliance which can be suported (...) by education and guidance.	...l'èxit d'una teràpia depèn (...) del compliment per part del pacient, que es pot fomentar (...) mitjançant la pedagogia i l'orientació.	...l'èxit d'una teràpia depèn (...) de la col·laboració del pacient, que l'educació i l'orientació poden fomentar de manera efectiva.		Transposició facultativa
Aim: (...) to give recommendations enabling GPs to carry out successful treatments...	Objectiu: aportar consells (...) que permetin als generalistes aplicar tractaments efectius...	Objectiu: proporcionar consells (...) perquè els MG puguin tractar de manera efectiva...	Expressió redundant (aplicar tractaments=tractar)	
The relevance of mental disorders (first of all depressions) as main causes of acute suicidality is pointed out.	Es destaca la importància dels trastorns mentals (primerament les depressions) com a causes principals de les greus tendències suïcides.	S'hi destaca la rellevància dels trastorns mentals (amb les depressions en primer lloc) com les principals causes de la tendència elevada al suïcidi.		
... as main causes of acute suicidality...	... com a causes principals de les greus tendències suïcides.	... com les principals causes de la tendència elevada al suïcidi.	Inversió	Inversió
...asking about (...) former suicidal acts...	...preguntar sobre (...) prèvies accions suïcides...	...interessar-se per (...) les accions de suïcidi anteriors...	Inversió	
...talking about existing suicidality can mean a relief for the patient...	...parlar sobre les tendències suïcides existents pot alleujar el pacient...	...parlar sobre la tendència al suïcidi existent pot representar un alleujament per al pacient...		Expressió redundant (representar un alleujament =alleujar)
...for the clarification of acute suicidality.	...per establir clarament les greus tendències suïcides.	...per a la clarificació de la tendència elevada al suïcidi.	Inversió	
...concrete recommendations (...) are presented comprising e.g. the prescription of (...) and the arrangement of ...	...es presenten recomanacions concretes (...), incloent , p.ex, la prescripció de (...) i l'establiment de...	Presentació de recomanacions (...) concretes. Aquestes recomanacions inclouen , entre d'altres, la prescripció de (...) i la programació de...	Paralel·lisme amb l'estructura del segment del TP	Divisió del segment del TP en dues oracions.
...in the case of acute suicidality... ...the (...) and treatment of acute suicidality...	...en el cas de les greus tendències suïcides... ...el tractament de les greus tendències suïcides...	...en el cas de la tendència elevada al suïcidi... ...el tractament de la tendència elevada al suïcidi...	Inversió	